

Газувати ворогу складніше

Українським силам вдалося проникнути на територію агресора на 30 кілометрів

» стор. 2

Командир-мародер

Екскомандир 116-ї бригади ТрО Олександр Чахлов, обкрадаючи своїх підлеглих, робив дорогі подарунки для дружини та сина

» стор. 6

Прийшов Спас — готуй рукавиці про запас

Смачне й красиве свято

» стор. 11

Україна молода

Середа, 14 серпня 2024 року

№33 (5997)

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 41,283 грн
1 € = 45,105 грн

«Чорним» по «білому»

Чому анонсоване підвищення податкових надходжень ударить по легальному бізнесу і ніяк не позначиться на відпрацьованих роками схемах

» стор. 3

Фото з сайту 24tv.ua .

■ НА ФРОНТІ

Газувати
ворогу
складніше

Українським силам вдалося проникнути на територію агресора на 30 кілометрів

Свідокіа ФЕЩЕНКО

Українським військам вдалося перехопити ініціативу на полі бою на одній ділянці фронту, принаймні тимчасово, йдеться у звіті Інституту вивчення війни. Протистояти російській ініціативі по всій території воєнних дій дозволила операція ЗСУ в Курській області.

«Продовжуємо проведення наступальної операції на території Курської області. На даний час під нашим контролем знаходиться близько 1000 квадратних кілометрів території рф. Угруповання військ виконують поставлені завдання. Бої ідуть... по всьому фронту. Ситуація знаходиться під нашим контролем», — під час Ставки Верховного головнокомандувача по відеозв'язку заявив головнокомандувач Збройних сил України Олександр Сирський.

«Радіо «Свобода» (Російська служба) у понеділок оприлюднила супутникові знімки, на яких видно руйнування на газозимірювальній станції «Суджа» в Курській області. Аналіз зображень показує, що частина пошкоджень з'явилася між 9 і 10 серпня, а частина — між 10 і 11 серпня.

На знімку за 11 серпня видно, що практично повністю зруйновано одну з адміністративних будівель станції, а також один із майданчиків, на якому встановлено вимірювальне обладнання. При цьому вранці 12 серпня російський «Газпром» стверджував (зрозуміло, маніпулятивно), що продовжує прокачування газу через станцію «Суджа» до Європи у звичайному обсязі.

Про те, що на росії «підгорає», свідчить і розпорядження влади країни-агресорки від 12 серпня провести додаткові евакуації у двох областях, які межують з Україною, повідомили регіональні чиновники на тлі українського наступу. Вивозити населення планують із Беловського району з населенням близько 14 тисяч осіб, повідомив у телеграмі його очільник Микола Волобуєв, який назвав ситуацію «дуже напруженою». Губернатор Белгородської області В'ячеслав Гладков повідомив, що влада переселяє жителів Красноярузького району в «безпечніші місця» через «активність» у цьому районі українських сил. Звичайно, ніхто не каже про те, що дії українських військових є відповіддю на понад дворічну повномасштабну жорстоку війну рф в Україні.

Тим часом СБУ попереджає, що найближчим часом російські спецслужби можуть вдатися до інсценування злочинів, зокрема, проти цивільного населення Курської області, щоб у подальшому звинуватити в їх скоєнні українську сторону. Служба безпеки України вже фіксує спроби спецслужб РФ використати ситуацію на Курщині для безпідставних звинувачень українських захисників у вчиненні воєнних злочинів. «Для цього російська сторона створює та поширює різноманітні фейки та інформаційні вкиди, які не мають нічого спільного з реальністю», — зазначають в СБУ.

Нагадаємо, українські сили увійшли в Курську область РФ 6 серпня, що стало найбільшою транскордонною операцією Києва з моменту початку повномасштабного наступу москви. З'явилися відеоролики, на яких показано, як війська захоплюють адміністративні будівлі в Свердловському і Порозі, тоді як повідомляється про інтенсивні бої в Суджі — місті з населенням близько 5 тисяч. На відео з села Гувєво бачимо, що українські військові знімають російський прапор з адмінбудівлі.

Ворогу довелося кидати резервні війська, авіацію, танки, артилерію й безпілотники, щоб відбити український напад, який застав російську владу зненацька. 10 серпня росія оголосила, що запровадила антитерористичні заходи в Курській, Брянській і Белгородській областях. А наступного дня москвити змушені були визнати, що українським силам вдалося проникнути на їхню територію в деяких районах на 30 кілометрів. ■

■ ДОБРА СПРАВА

Правильна синергія

Мерія Чорткова знайшла спосіб вирішити проблеми внутрішньо переміщених осіб і дітей з інвалідністю, осиливши два ремонти і потрійний переїзд

Комплекс «Чортків єднає».
Фото авторки.

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Тернопільська область

Рік тому в Чорткові стався скандал, відлуння якого почули і в інших регіонах країни. За мером Володимиром Шматьком на певний час навіть закріпилася репутація міського голови, який вирішив облаштувати квартири для переселенців на шкоду дітям, що потребують особливого догляду. Сьогодні цю проблему вже повністю вирішено, бо місто отримало два сучасні центри, впорядковані за євростандартами. Причому цей проект розвивається далі.

Почалося все з того, що Чортківська міська рада виграла чималий грант на забезпечення житлом людей із прифронтових регіонів. Для реалізації плану обрали фактично порожній триповерховий спальний корпус школи-інтернату, де невелику площу займав МКЦ комплексної реабілітації осіб з інвалідністю «Дорога в життя». Важливість такого центру переоцінити важко, оскільки денне перебування дітей у цьому закладі давало можливість батькам ходити на роботу, а вихованцям — отримувати кваліфіковану допомо-

гу. Отож причину скандалу, що виник, зрозуміти можна.

Але зараз гостру проблему вже вирішено. Для цього чиновники обрали один з дитячих садків міста і, розподіливши дітей по інших закладах, провели в будівлі капітальний ремонт. Його вартість — 3 мільйони гривень. Ще 1,6 мільйона тут витрачають на щомісячне утримання центру, послуги якого для батьків безкоштовні. Загалом ідеться про єдиний заклад у регіоні, який повністю фінансується місцевою громадою. Нині тут отримують допомогу 25 дітей і працюють 12 осіб персоналу. Весь простір будівлі повністю відповідає найсуворішим вимогам інклюзії. Тут є зал для лікувальної фізкультури, сенсорна та ігрові кімнати. Працюють логопед, реабілітолог, психолог, масажист.

Проте як тільки комунальний заклад переїхав до нового приміщення, у місті виник черговий скандал. Виявилось, що в новому центрі зможуть перебувати лише діти віком до 18 років, а хто доглядатиме старших — невідомо. Однак згодом прояснилася і ця ситуація.

«Поруч із центром є ще одне при-

міщення, — каже Володимир Шматько. — Звісно, ми його могли продати, оскільки ця територія дуже дорога. Але зараз там упорядковуємо комплекс для реабілітації молоді з інвалідністю, кому вже виповнилося 18 років. Це варіант правильної синергії. Тут будуть створені умови для того, аби люди з інвалідністю могли займатися роботою, а не були на утриманні». У цей час там теж триває капітальний ремонт.

Водночас переселенці в колишньому інтернаті, який тепер має назву соціально-житловий комплекс «Чортків єднає», теж отримали гідні умови. «Перебудова та модернізація коштували майже 2 мільйони євро, — розповідає міський голова. — У межах бюджету було створено 44 квартири, з них 39 smart-квартир для родин, чотири окремі кімнати для людей з інвалідністю та одна — загального типу. Тут житло отримали понад 40 родин ВПО.

Цікаво, що люди тут мають тепер не лише житло, а й роботу, адже на першому поверсі розташовані перукарня і кілька майстерень. Все обладнання теж закупило місто. ■

■ МЕДИЦИНА

Прискорювач одужання

Обласний онкологічний диспансер розжився ефективним лінійним приладом

Людмила НІКІТЕНКО
Черкаси

Черкаський обласний онкологічний диспансер поповнив своє сучасне обладнання лінійним прискорювачем. Про це повідомляє міністр охорони здоров'я України Віктор Ляшко. За його словами, лінійні прискорювачі — це нова якість лікування раку. Обладнання дає змогу лікарям таргетовано впливати на ракові клітини в внутрішніх органах, використовуючи випромінювання, тобто дозволяє повністю знищити або зупинити зростання пухлин з мінімальним пошкодженням здорових тканин пацієнта.

«Онкологічні захворювання є однією з основних причин смерті в усьому світі. В нас ситуація погіршується через повномасштабну

війну, адже люди змушені найперше піклуватися про власну безпеку, тому питання вчасної діагностики та подальшого лікування часто не на часі», — зазначає пан міністр. Він каже, що МОЗ комплексно працює над тим, аби покращити ситуацію з діагностикою та лікуванням, уніфікувати підходи та скоординувати зусилля на всіх рівнях. Тож минулого тижня уряд схвалив Національну стратегію щодо контролю злоякісних новоутворень до 2030 року, а також затвердив план дій з її реалізації до 2025 року.

Стратегія, уточнює Віктор Ляшко, передбачає кілька важливих напрямків роботи: забезпечення первинної профілактики онкологічних захворювань та сприяння їх ранньому виявленню, покращення доступу пацієнтів до спроможної мережі

закладів охорони здоров'я, підвищення рівня професійної освіти медичних працівників, поінформованість населення, забезпечення реабілітації, догляду та паліативної допомоги онкохворим пацієнтам. «Попри всі обставини та труднощі, звертаюся із проханням до кожного з можливості щонайменше раз на рік відвідувати сімейного лікаря для профілактики та виявлення раку на ранніх стадіях, що значно збільшує шанси на успішне лікування», — закликає міністр охорони здоров'я Віктор Ляшко.

Торік, підсумовує він, уперше централізовано за державний коштом було закуплено велику партію лінійних прискорювачів. Йдеться про 15 систем, які вдалося придбати з економією 47%, а отже заощадити 482 млн грн бюджетних коштів. ■

«Поки уряд не використовує потенціал тіньової економіки, складно з розумінням сприймати додаткові податки винятково на «білий» бізнес».

Заява Європейської бізнес-асоціації

Наталія НАПАДОВСЬКА

Податки піднімати треба, бо під час війни усі країни їх збільшували. І з цією тезою не посперечаєшся. Але є кілька «але»...

Ще в грудні минулого року в уряді знали, що в бюджеті розповзається «дірка», але тільки 18 липня Кабмін зареєстрував у парламенті законопроекти №11417 і №11416 — про перегляд бюджету та внесення змін до Податкового кодексу, що мають забезпечити додаткові надходження на суму 500 млрд гривень: на закупівлю озброєння для ЗСУ, а також на виплату грошового забезпечення і премій військовим на передовій та спорядження додатково мобілізованих.

Резонансний податковий законопроект в експертних середовищах, які мають у суспільстві велику вагу, критикували ще задовго до його появи, незважаючи на те, що уряду вдалося уникнути публічного обговорення важливого документа. Тож що пропонує виконавча влада?

За розрахунками урядовців, доходи держбюджету мають зрости на 214,5 млрд гривень, зокрема, від збільшення податків планується отримати 138,7 млрд. Збільшення утричі з гаком ставки військового збору (ВЗ. — Ред.) «для всіх»: найманих працівників — з 1,5% до 5%; від 1% до 5%, залежно від групи, — для ФОПів; обов'язкової сплати ВЗ у розмірі 1% доходу — для юридичних осіб-платників податку на прибуток підприємств та платників єдиного податку III та IV груп — вкрай негативно оцінили експерти.

Фінансовий аналітик Сергій Фурса: «В чому недолік військового збору — він посилює тиск на «білий» бізнес. Зрозуміло, що Кабмін обирає між поганим і дуже поганим, і рішення обрати військового збір мені тут видається гіршим». Експерти наполегливо пропонують замінити підвищення військового збору тимчасовим (на рік, найбільше — до кінця воєнного стану. — Авт.) збільшенням на 4-5% податку на додану вартість.

«Підвищити ПДВ — найпростіше, ми просто змінюємо цифру і нічого не змінюємо в адмініструванні. Навіть людина, яка повністю працює не те що в «сірому», а навіть у «чорному» сегменті економіки (наприклад, торгує наркотиками чи контрабандою), все одно частково змушена платити ПДВ, тому що заїжджає на заправку, купує продукти, одяг», — вважає директор Центру економічної стратегії Гліб Вишлінський. Та й ухвалити законопроект про підвищення ПДВ буде простіше, ніж нинішню редакцію урядового документа.

До запропонованої урядом «шокової податкової терапії» треба додати 30% військового збору на ювелірні прикраси, 15% — на легкові авто, а на продаж нерухомого майна і послуги мобільного зв'язку — 5%. Щодо надходжень від цих податків є сумніви: такі підвищення нівелюють рентабельність бізнесу, і на практиці ці сегменти ринку можуть дуже швидко пірну-

ПОДАЙТЕ НА ПОДАТОК

«Чорним» по «білому»

Чому анонсоване підвищення податкових надходжень ударить по легальному бізнесу і ніяк не позначиться на відпрацьованих роками схемах

Фото з сайту 11tv.dp.ua.

ти в «тінь», а уряд не отримує запланованих коштів.

До речі, Кабмін таку перспективу визнає і озвучує. Закладене в проєкт перевиконання плану доходів бюджету на 75,8 млрд гривень (що утворилося через підвищення ставки податку для банків і також з ПДВ за імпортом товарів) та відмова від обслуговування державного боргу на 61,8 млрд гривень — фінансової погоди не зроблять.

Звісно, уряд може вдатися до скорочення другорядних видатків. Наприклад, депутат від «Голосу» Ярослав Железняк вважає, що «збільшення оподаткування ФОПів 3-ї групи легко замінити грошима, які ми з бюджету витрачаємо на телемарафон», а відмова від програми «кешбек» може принести 3,3 млрд грн вже цього року, 10 млрд грн може принести 41 бюджетна програма, які взагалі не використовуються.

Не підвищувати податки «малюкам» (малому бізнесу. — Авт.) закликає співзасновник Monobank та член Ради з питань підтримки підприємництва в умовах воєнного стану при президенті («Рада семи») Олег Гороховський і виступає натомість за скорочення програм підтримки бізнесу. Від цього запланованого підвищення податкового навантаження держава має отримати близько 7,9 млрд грн, ця сума неспівставна з потребами бюджету — з одного боку, з іншого — її можна порівняти з витратами на програми підтримки бізнесу, які краще скоротити.

І все ж без підвищення тих чи інших податків Україні цьогооріч не обійтися, визнає абсолютна більшість учасників публічних обговорень. Бізнес-спільнота готова до цього, але закликає робити це в іншій послідовності. Олександр Деркач, експерт і підприємець, говорить відверто: «Просто я не хочу, щоб почали і закінчили з тих, хто працює «в білу» і все життя платить податки. Бо їхніх грошей усе одно не вистачить. Почати варто з тих, хто їх взагалі ніколи не платив і платити не збирається». Ті ж самі гроші, які уряд планує отримати за рахунок підвищення податків, — є, але вони в «тіні».

За оцінками дослідження Інституту соціально-економічної трансформації, у 2023 році втрати бюджету від «тіні» становили близько 400 млрд грн. Зокрема, від контрабанди на кордоні — 80-150 млрд грн, зарплат у конвертах — 70-110 млрд грн, контрафакту та нелегальної торгівлі — 46-51 млрд грн. Втрати бюджетів тільки від приховування надходжень з тютюнової продукції становили у 2023 році 18-20 млрд, а через несплату податків з пального — 9-10 млрд грн.

Але боротися з корупцією, зайнятися реформою митниці та боротьбою із «сірими» ринками — цигарок, алкоголю або електроніки — «не на часі» вже котрий рік. 1 мільйон доларів — саме такий хабар нещодавно пропонували за посаду керівника Львівської митниці, яка давно є синонімом корупції. Єдиний варіант почати зміни на митниці — прозорий

конкурс на керівні посади за участі міжнародників у комісії. Але уряд пропонує не повноцінну реформу, яку можна провести законом, а «підчистити» митницю шляхом прийняття постанови КМУ. «Результат такого «недоочищення» буде нульовим», — вважає голова правління Центру протидії корупції Віталій Шабунін.

Не перший рік наші ключові міжнародні партнери заохочують український уряд до реформ — не вдається! Представниця США з питань економічного відновлення України Пенні Пріцкер на брифінгу в Києві зауважила, що уряду України вирішувати, звідки брати доходи, вона ж із послом США Бріджит Брінк пропонує зосередитися не на підвищенні податків, а на реформі митниці та боротьбі з сірими ринками. «У вас є доходи, яких ви не отримуєте і які ви мали б отримати сьогодні. Зосередьмося спочатку на цьому», — наголосила пані Пріцкер.

Законопроекти №11417 і №11416 розкритикували 13 аналітичних центрів, Американська торговельна палата в Україні (AmCham), Торгово-промислова палата України (UCCI), оператори мобільного зв'язку Lifecell і Vodafone Україна, Український клуб аграрного бізнесу (УКАБ), Спілка українських підприємців (СУП) та численні представники бізнесу.

У Європейській бізнес-асоціації (ЄБА) заявили: «Поки уряд не використовує потенціал тіньової економіки, складно з розумінням сприймати додаткові податки винятково на «білий» бізнес. Детінізація може вивільнити додаткові мільярди гривень до державного бюджету. Без реформи митниці, повноцінного перезапуску Бюро економічної безпеки України (БЕБ) та ефективної роботи правоохоронних органів результативна боротьба з «тінною» неможлива».

Але якщо драконівські податкові законопроекти можна «пропхати» за пару місяців, то для реформи митниці, БЕБ та правоохоронних органів потрібен не стільки час, скільки політична воля. Українське суспільство поставило перед фактом.

Міністр фінансів Сергій Марченко визнає: «Чесно скажу: ситуація критична. Для нас залишається актуальним забезпечення сектору безпеки й оборони. Сподіваємося, що між несплатою податків та необхідністю забезпечити безпеку країни бізнес зробить правильний вибір». Ще б пак. Уряд робив розрахунки, сподіваючись, що новий закон запрацює із серпня.

Мінфін адекватно оцінює ситуацію і визнає, що підвищення податків є вимушеним кроком, але це найшвидший шлях залучення коштів до держбюджету. «Марченко працює з тим, на що може хоч якось вплинути. На безглузді та корупційні витрати він практично не впливає. На митницю і «схеми» — теж. От і виходить, що Мінфін залишається тільки підвищувати податки», — підсумовує фінансовий аналітик Ерік Найман. ■

ОСВІТА

11 «друзів» учня

Черкащина придбала 3 шкільні автобуси, ще 8 — у планах до кінця року

Людмила НІКІТЕНКО

Черкаська область продовжує поступово оновлювати автопарк шкільних автобусів, важливу складову доступності освітніх послуг. Таким транспортом сьогодні у громадах Шевченківського краю забезпечують довозення до шкіл 15 тисяч 760 учнів. Про це повідомляє голова Черкаської обласної військової адміністрації Ігор

Табурець. За його словами, цьогооріч на Черкащині за держпрограмою «Шкільний автобус», яка є частиною кампанії підтримки вітчизняних виробників «Зроблено в Україні», планується придбати 11 шкільних автобусів.

«Плюс до субвенції співфінансування з місцевих бюджетів — це обов'язкова умова», — зазначає очільник області. Він каже, що географія автоп-

Швидко і комфортно — на урок.

ридбань — це Драбівська, Чорнобаївська, Шполянська, Єрківська, Канівська, Дмитруш-

ківська, Буцька, Христинівська, Мліївська, Чигиринська та Бобриська територіальні громади.

«Три автобуси вже поставлені до закладів освіти. Щодо решти — тендери на фінішних прямих», — уточнює пан Ігор. І додає, мовляв, історія про закупівлю шкільних автобусів українського виробництва — не тільки про освіту. А й про економіку. «Виробляти, купувати, розвивати українське — це про нашу стійкість», — підсумовує голова Черкаської ОВА. ■

ОГОЛОШЕННЯ

Втрачене свідоцтво САЕ338214 на право приватної власності квартири по вул. Урлівська 30, кв.122, м. Київ, видане 10.03.2011 Головним управлінням житлового забезпечення (КМДА), вважається недійсним.

ПІСЛЯМОВА

Розгром у Малі

Як повстанці в сандалях розбили розпіарених російських найманців

Антон ОГЕЙ

Наприкінці липня повстанці в Малі розбили групу урядових військ, яких підтримували найманці з російської ПВК «Вагнер». Унаслідок атаки росіяни втратили кілька десят убитими та полоненими. Загинув медійно відомий російський найманець.

Подорож у минуле

Африка ніколи не була стабільним регіоном і давно вже стала символом анархії, бідності й постійних війн. Величезні території, дуже слабка інфраструктура, високий рівень неосвіченості, встановлені колишніми колонізаторами кордони, які буквально розрізали деякі народності, — все це тільки послаблювало молоді африканські країни. До цього додавалися проблеми віросповідання, національностей тощо.

Малі — африканська країна, розташована в західній частині континенту. З населенням у 22 мільйони й територією завбільшки з пару України, вона мала типову історію для фактично чи не будь-якої країни Африки. На її землях спочатку функціонували ранньодержавні утворення народів регіону. У 19-му столітті території включили в колоніальну імперію французів. Незалежність Республіки Малі (назва взята в пам'ять про історичне минуле) проголошена у вересні 1960 року.

Далі все було «як треба» — в умовах Африки. Військовий переворот, диктатура, однопартійна система — і нарешті вільні вибори в 1990-ті, які були досягнуті за допомогою революції.

Здавалося б, що у країні тепер запанують мир та стабільність, але всі карти сплутала громадянська війна в Лівії, яка почалася у 2011 році. Величезна кількість зброї зі складів армії колишнього лівійського лідера Муаммара Каддафі внаслідок бойових дій миттєво опинилася на чорному ринку і швидко поширювалася по територіях навколишніх країн.

Надзвичайно довга протяжність кордонів, невелика кількість населення, пустельний ландшафт і як наслідок — неможливість контролювати діяльність контрабандистів призвели до того, що зброя почала розходитись по всіх країнах регіону. Однією з таких країн і була Малі.

Туареги: народ пустель

Туареги — відносно нечисельний африканський народ, який нараховує близько 3,2 млн осіб. Туареги не мають і не мали власної держави. Але внаслідок колоніальних розподілів вийшло так, що вони проживають на території одразу кількох держав: Алжиру, Малі, Нігеру, Мавританії, Буркіна-Фасо, Нігерії, Єгипту й Лівії.

Річ у тім, що в Малі живе друга за чисельністю спільнота туарегів — понад 800 тисяч осіб. Більше проживає тільки в Нігері — 1,8 млн. Цей народ зазнавав утисків з боку центрального уряду Малі. Подальші фактори зіштовхуються один з одним як доміно.

Туареги не просто так вважаються народом пустель. Саме

вони в більшості своїй і населяють північно-західний регіон Малі, ландшафт якого становить пустелю. В результаті відсутності адекватних ліній комунікацій, потоки зброї з розірваної війною Лівії й приниження місцевого населення з боку центрального уряду призвели до того, що вже у 2012 році туареги піднімають повстання і проголошують власну державу — Азавад, на честь назви однойменного регіону, в якому вони проживають.

Як це водиться, ніякої єдності у повсталих не було. Наприклад, спочатку контроль над цілим Азавадом узяли радикальні ісламісти, які навіть збиралися захопити всю Малі. І якби не військова допомога Франції та інших країн Африки — не виключено, що радикалам це вдалося б. Врешті-решт ісламісти вдалося розбити, але вони змогли зберегти свою присутність у країні завдяки пустельній місцевості Азаваду. Надалі регіон став ареною битви найрізноманітніших туарезких угруповань.

Як уже зазначалося, частина подалася в радикальні ісламісти, частина приєдналася до різних з'єднань сепаратистського спрямування, а частина, навпаки, подалася на службу до уряду, створивши промалійські ополчення. Результат був один: центральний уряд з 2012 року фактично не мав контролю над регіоном, крім кількох основних міст.

Від перевороту до перевороту

За наступні 12 років у країні відбулися одразу три перевороти. У 2012-му, коли армія «знесла» уряд за те, що буцімто під його керівництвом сама ж армія не могла перемогти туарегів, а також через високу корупцію. Наступний переворот був у 2020 році, фактично з тих же причин. Уряду закидали корупцію і неможливість перемогти туарегів.

А причини останнього — у 2021 році — ті ж самі. Корупція і туареги. Внаслідок цього перевороту до влади в країні прийшов відверто проросійський уряд. Французьких миротворців, які до цього перебували в країні, попросили на вихід. А їхнє місце вже незабаром зайняли найманці з російської ПВК «Вагнер», які почали тренувати малійську армію, а з часом і брати участь безпосередньо в боях.

Не ходіть, діти, в Африку гуляти

Історія самого бою така. 20 липня колона з близько 12 автомобілів урядових сил Малі виїхала в напрямку міста Тін-Заутін, яке було фактичною столицею азавадських повстанців. Очевидно, що конвою збирався взяти місто, і це виглядає доволі дивно, оскільки вся колона нараховувала приблизно 120 бійців. З них близько 80 — малійські вояки, ще 40 — найманці ПВК «Вагнер». Безпосередньо міста Тін-Заутін колона досягла 25 липня. Тут і розпочалися бої з туарегами.

Вже 26 липня стало зрозуміло, що 200 вояків уряду Малі (до них прибули невеликі підкріплення) взяти місто, яке охороняє гарнізон з понад тисячі бійців, — не зможуть. Малійці й росіяни спробували запросити авіапідтримку. Це закінчило-

ся пошкодженням двох (з яких один фактично знищено) гелікоптерів ЗС Малі. В той же день малійці й «Вагнер», зазнавши втрат, розпочали відступ. Однак удача явно була не на їхньому боці.

Вже незабаром конвой потрапив у засідку ще однієї організації, яка діяла в цьому ж районі. А саме радикальних ісламістів, які завдали вогневого ураження колоні й змусили її зупинитися. Після цього джихадисти відступили, а їм на заміну прийшли туареги з Тін-Заутіна, які вирішили наздогнати колону супротивника, яка відступала. У результаті залишки малійсько-«вагнерівського» угруповання були оточені та цілковито розбиті. Бій продовжувався до 18-19.00 27 числа. Результат — повний розгром. Усю колону було цілковито знищено. Хто не загинув — потрапив у полон. Туареги захопили величезну кількість здобичі, в тому числі бронеавтомобілі.

Загальні втрати конвою сягнули до 150-200 людей (точно не відомо, скільки саме було в колоні, а також скільки прибуло потім). З них вивратися з битви під Тін-Заутіном змогли лише 10-20 поранених, яких евакуювали двома гелікоптерами, які, щоправда, були пошкоджені. Щодо решти — навести точні дані важко. Вагнерівці свої й малійські втрати занижували, заявляючи, що в боях узагалі брали участь усього 56 вояків, з яких лише кілька були «вагнерівцями». Цю брехню цілковито спростували відео і фото побоїща від туарегів, де лише в одному відеоролику можна було нарахувати кілька десят загиблих.

Загалом втрати Малі й «Вагнера» становлять близько 90 убитими та 20-30 полоненими, і, як уже зазначалося, ще 10-20 поранених вояків евакуювали гелікоптерами. Самі туареги, за їхніми заявами, під час боїв з колоною втратили 7 убитими й 13 пораненими. Цифри втрат радикальних ісламістів, які також атакували конвой, — не відомі.

Результати бою виявилися для ЗС Малі й «Вагнера» катастрофічними. Стратегічного завдання із захоплення фактичної столиці туарегів не виконано. Втрачено до 15 одиниць автомобільної техніки, зокрема кілька бронеавтомобілів. Пошкоджено 2 гелікоптери, один з яких не підлягає відновленню, а ремонт іншого — під питанням. Враховуючи, що всього, за відкритими даними, ВПС Малі мають 17 вертольотів, з яких частина — на зберіганні, це надзвичайно болючий удар.

Величезна кількість вояків убиті або потрапили в полон. Особливо треба зупинитись на втратах «Вагнера». Вже наразі найманці визнали загибель командира 13-го штурмового загону ПВК «Вагнер» Сергія Шевченка на псевдо «Пруд». Також підтвердилася загибель найманця на псевдо «П'ятисотий», який був співзасновником російського пропагандистського телеграмканала Grey Zone, що нараховує понад 500 тисяч підписників.

Український слід

Дотепер точаться дискусії

Малійський бронеавтомобіль «втомився».

Полонений «вагнерівець», захоплений туарегами.

навколо присутності українського сліду в розгромі колоні ЗС Малі й ПВК «Вагнер». Річ у тім, що представник ГУР заявив, ніби «туареги отримали потрібну інформацію» для того, щоб розгромити російських найманців. Згодом цю заяву було спростовано. Також у соцмережах виплило начебто фото туарегів з українським прапором. На фотокартці було добре видно кількох людей, які явно були краще екіпіровані за місцеве населення і мали «європейський» колір шкіри. Враховуючи присутність українських спецпризначенців в Судані й, можливо, в Сирії, де вони завдавали вогневого ураження російським силам, тому ж ПВК «Вагнер», — припущення, що цього разу ССО України поїхали «відпочивати» в Малі, має під собою логічну основу.

Так чи інакше, присутність українських сил в Азаваді не підтверджено. Були чи ні — таку інформацію ніхто розкривати найближчим часом не буде.

Підсумки

Розгром ПВК «Вагнер» у Малі став другою відомою поразкою найманців поза теренами України. Минулого разу втрат подібного масштабу організація зазнала в бою під Хішамом у Сирії у 2018 році, коли спробувала атакувати американських військових на нафтопереробному заводі. Результат був схожий з малійським — близько 200 убитих і поранених «вагнерівців». Але якщо тоді такі втрати були через зіткнення безпосередньо з армією США, то наразі вони їх зазнали через бої з погано навченими й дуже бідними азавадськими сепаратистами, максимальне озброєння яких — важкі кулемети на пікапах.

Це явно демонструє зниження навченості й боєздатності підрозділів найманців. Безумовно, це викличе падіння престижу даної організації, фінансові втрати на викуп полонених у туарегів, а також можливе розірвання контрактів з іншими африканськими країнами. ■

■ НАЦІОНАЛЬНІСТЬ ВАЖЛИВА

Українські назви «російської» зброї

Грізний «Дух» нашого конструктора

Володимир СЕРГІЙЧУК, завідувач кафедри історії світового українства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор

Увесь світ знає вже про те, як росіяни викрадають українських дітей — майбутнє нашої нації. На головних призвідців цього злочину міжнародний кримінальний суд навіть видав ордери на арешт. Та є в наших північних сусідів ще одна недобра давня традиція — красти українську еліту, на тлі видатних здобутків якої можна багато говорити про високий рівень російської науки, освіти, техніки й культури.

Герой із Веприка

З початком широкомасштабного вторгнення росіян на терени України за поребриком особливо посилилися інформаційні атаки щодо звичного для «русского міра» привласнення українських талантів. Скажімо, московська газета «Аргументы и факты», аби приховати відставання власне російської інженерної мислі на сучасному етапі, завела рубрику «Русские конструкторы», під якою розповідає про видатних творців зброї, які свого часу справді зробили видатний внесок у розвиток радянської оборонної техніки.

Так, це були саме радянські конструктори, і справді, «їхні розробки на довгі роки забезпечили безпеку Росії». Але особливість розповідей про них полягає в тому, що з них не можна дізнатися місця народження героя, його національного ества. Він для московських газетарів — просто «русский», тим паче якщо працював на території російської радянської федеративної соціалістичної республіки.

Саме такий конфуз вийшов із розповіддю Марії Позднякової «Боевой Духов. Как деревенский богатырь создавал непробиваемые танки». Автор, щоправда, не вказує, в якій же це «русской деревне» встановлено відповідно до радянського законодавства погруддя тричі героя Миколи Духова. Бо ж воно прикрашає українське село Веприк неподалік історичного міста Гадяч. Саме звідси він пішов у великий світ і саме це полтавське село пишається, що його уродженець не тільки першим з українців став тричі героєм соціалістичної праці, а й лауреатом ленинської і п'яти державних премій СРСР, генерал-лейтенантом інженерно-технічної служби, членом-кореспондентом Академії наук СРСР.

Через 60 років після передчасної смерті Миколи Духова в Москві нарешті визнають його пріоритет у створенні в 1939 році на ленинградському Кіровському заводі першого важкого танка КВ з дизельним двигуном, який став несподіванкою для гітлерівців — у радянські часи авторство приписували іншій особі. Лише тепер пишуть, що «це його танки розносили в пух і прах бронемашини Третього рейху, переважаючи їх у бойовій потужності, маневреності, швидкості й прохідності». До речі, серед німецьких танкістів ця бойова машина була відомою під назвою «Духпанцир».

Можна додати, що багато вузлів КВ, які з'являлися в ході модернізації цього танка під час війни, одержували також «духівські» назви. Скажімо, запропоновані ним заміновачі до підшипника ведучого колеса КВ, що відвернуло зрив випуску бойових машин на Кіровському заводі вже в Челябінську через нестачання цього виробу з одного з російських заводів у перші місяці 1942 року, коли контраст радянських військ під Москвою захлинявся через нестачу танків. Там під його керівництвом було освоєно кілька нових типів важких танків та самохідних артилерійських установок на їх базі — КВ-Іс, КВ-8, САУ-152, ІС-1, ІС-2, ІС-3, ІСУ-122, ІСУ-152, які відмінно зарекомендували себе на фронті.

А ще Микола Духов відзначився

своїми конструкторськими пропозиціями щодо вдосконалення прославленого українського танка Т-34, який також випускали в роки війни в Челябінську. Зокрема, як значиться в його власноручній довідці, він запропонував командирську башту, нову коробку переміни передач, фільтри «мультициклон» для очищення повітря, а також потужнішу гармату.

За одностайною думкою багатьох, «уся інженерно-конструкторська робота зі створення нових танків лежала на Духову. Коли він розглядав креслення, здавалось, бачив його наскрізь. Жодна помилка не уникала його злегка примруженого, спокійного погляду. Раптово у його голові народжувались блискучі ідеї, і він скромно просив конструкторів їх розробити».

Автор статті про Миколу Духова правильно пише, що останнім створеним танком був ІС-3. Він не встиг узяти участь у боях за Берлін, але прибув у столицю нацистської Німеччини на парад країн антигітлерівської коаліції, де став справжнім відкриттям: «Огляд закривав парадний розрахунок СРСР. Головним сюрпризом стала колона танків ІС-3 в кількості 52 машин. Французи, американці й англійці вперше побачили «щучий ніс» танка. Потім вони почнуть його копіювати...».

А закінчується розповідь Марії Позднякової про Миколу Духова ось таким скромним абзацом: «Духов брав участь і в проєкті зі створення радянської атомної бомби. Тричі герой соцпраці й п'ятиразовий лауреат сталінської премії став єдиним у світі конструктором, який починав з розробки танків, а закінчив створенням ядерних боєприпасів для стратегічних і тактичних комплексів».

То що: за те, що просто «Духов брав участь і в проєкті зі створення радянської атомної бомби», він стає тричі героєм соцпраці й п'ятиразовим лауреатом сталінської премії?

«Міг придумати тільки Духов»

Як і пів століття тому, коли автору цих рядків у Москві забороняли писати про провідну роль Миколи Духова у розробці конструкції радянської атомної зброї, так і сьогодні чомусь там дуже неохоче пишуть про це, як бачимо. Але ж саме на нього покладали завдання знайти інженерне вирішення для створення першого зразка радянської атомної бомби. Через те його як одного з найвидатніших радянських конструкторів того часу і залучили до створення цієї грізної зброї.

За одностайною думкою науковців, у тому числі й керівника радянського Уранового проєкту Ігоря Курчатова, без Миколи Духова було б великою проблемою виконати це важливе завдання, яке поставив уряд у дуже стислі терміни перед колективом «Арзамас-16». Насамперед Духов став ініціатором і організатором конструкторської справи в атомній науці й техніці. Як згадували його колеги, він вніс до неї мудрість, солідність, ґрунтовність і демократичність, прагнув створити фундаментальні конструкторські документи, які забезпечили б сувору й задалегідь продуману систе-

Великий конструктор Микола Духов пишається своїм українським корінням.

му високої якості нових виробів.

Саме в ці роки напруженої праці й безперервних пошуків, пов'язаних зі створенням принципово нових виробів, що не мали аналогів у сср — створення власне конструкції атомної бомби, талант Духова проявився з усією силою. Це він запропонував просту й надійну конструкцію вибухового вузла у вигляді кулі (російською — шар), яка одразу ж була прийнята, хоч і докорінно вирізнялася оригінальністю в порівнянні з американським вирішенням цієї проблеми.

Відповідальний від уряду за роботи на об'єкті «Арзамас-16» генерал Павло Зернов, віддаючи належне цій оригінальній розробці, сказав: «Таке міг придумати тільки Духов». Ця конструкція, що становила серцевину радянської атомної бомби, на честь автора була відома в колективі під назвою «Дух». До речі, маршал Олександр Василевський у своєму листі до автора цих рядків писав у лютому 1974 року так: «Тоді один із найважливіших механізмів цієї нової грізної зброї, сконструйований Миколою Леонідовичем, був відомий нам під назвою «Дух».

Потім, коли хто-небудь створював в «Арзамасі-16» щось оригінальне, про нього говорили: ось це — як «Шар-Дух»! Найбільшою похвалою на об'єкті було почути про свою роботу саме такі слова.

І видатні фізики-теоретики, які могли раз у раз подавати нібито геніальні ідеї на відповідальних нарадах, коли інженер Духов кидав репліку чи ставив їм конкретне запитання — одразу ж переводили свої дискусії на практичну основу. Вчені справді дослухалися до думки конструктора. У тих випадках, коли Духов був відсутній на нараді, яку проводив Курчатова, той запитував:

— А де Микола Леонідович?

— У цеху, — відповідали присутні.

— Без нього не будемо починати.

Кличте Духова.

Курчатова і Духова були ніби одне ціле, поєднуючи теоретичну силу й утілення її в практику через найраціональніші інженерні вирішення. Вони розуміли й доповнювали один одного, що й пов'язало їх на довгі роки спільної роботи.

Духова любили й робітники. Він знав усіх їх на ім'я й по батькові, радився з ними, бо вважав, що й простий токар чи механік можуть підказати хорошу ідею. Мав звичку спостерігати, як заготовка з креслень перетворюється на деталь. Завжди запитував робітника:

— Не перегнув я тут?

— Ні, що ви, Миколо Леонідовичу, — ніяковів той перед генералом, — усе зроблено правильно.

І для Духова це було найвищою оцінкою.

Завдяки його оригінальним інженерним розробкам радянський союз зміг у 1949 році випробувати першу атомну бомбу, а в 1953-му — водневу. Уже в званні тричі героя соціалістичної праці генерал-лейтенанта Миколу Духова в 1954 році призначають науковим керівником і головним конструктором ново-

створеного Всесоюзного інституту приладобудування в системі атомної промисловості СРСР. Разом із Духовим з «Арзамас-16» у цей новий заклад прийшли кваліфіковані спеціалісти. Спираючись на них, а також на провідних конструкторів підприємства, на базі якого було створено нове КБ, Духов розробив його структуру, почав організовувати необхідні конструкторські відділи й лабораторії, визначаючи завдання й напрямки робіт щодо створення ядерних боєприпасів. А потім втілював ці плани в життя — і так до своєї передчасної смерті 1 травня 1964 року, яку пов'язували з надмірним опроміненням під час випробувань ядерної зброї.

Українські пісні під гуркіт танків

Уже згаданий маршал Василевський писав, що він «мав щастя знати цю прекрасну душу людину, видатного радянського вченого в галузі механіки». А ще додавав: разом з Ігорем Курчатова, В'ячеславом Малишевим і Борисом Ванниковим Микола Духов був «душею всього славного, дружнього колективу вчених, конструкторів, військових».

Українець Микола Духов справді оптимально вирішив інженерну проблему створення радянського ядерного озброєння, але про це з Москви не дозволяли згадувати ще чверть століття після його відходу у вічність, хоча про живих учасників цієї епопеї писали широко. І тоді я в березні 1986 року прямо запитав голову Державного комітету з використання атомної енергії сср Андроніка Петросьянца: «Чому про живого вірменина Петросьянца можна писати, а про мертвого українця Духова — ні?». Високоставлений радянський чиновник почервонів і на підвищених тонах почав переконувати, що заслуги українця Миколи Духова належно оцінені... А от писати про нього — не час.

Не все хочуть писати про українця Миколу Духова в Москві й зараз. Може, тому, що він справді ніколи не ховався зі своїм національним еством — навіть після розгрому української справи в Ленінграді, де він учився з 1928 року в політехнічному інституті, а потім працював на Кіровському заводі до гітлерівського нападу на сср, писав у всіх анкетах, що він — українець, хоч багато хто відмовився від рідного кореня. А на випробуваннях своїх танків на полігонах вечорами співав для колег українські пісні. Коли вже в повоєнні роки познайомився з творцем ракетної техніки житомирянином Сергієм Корольовим, то часто зустрічалися рідинами, аби порозмовляти рідною мовою, помріяти про спільну поїздку обох геть затаємничених режимом закритої оборонної тематики на свою Батьківщину — в Україну...

Не судилося помилюватися рідною українською землею. А тепер у тій же Москві навіть не згадують, звідки взялися ці «русские конструкторы»...

Пам'ятає про них Україна — рідна мати ніколи не відмовиться від своїх славних синів! ■

Ганна ВОЛКОВА

Позашляховики з «нуля» кращі для перемоги над ворогом?

У той час, як бійці ЗСУ, котрі перебувають на лінії зіткнення, щодня просять українців скинутися гроши-ма на придбання автівок, які ряту-ють їхнє життя... У той час, коли про це ж саме благають волонтери, а збо-ри йдуть дуже туго, й іноді машини не встигають доїхати до адресатів... Дру-жина Олександра Чахлова — екско-мандира 116-ї окремої бригади Сил те-ророборони ЗСУ, яку ще називають Пол-тавською, — роз'їжджає по Чернів-цях, де мешкає, на новенькій іномарці Skoda Kodiaq Sportline сірого кольору. Прикол у тому, що ця «Шкода» чис-литься за 116-ю бригадою, до якої дру-жина колишнього бойового команди-ра не має ніякого стосунку. Просто чо-ловік під час повномасштабної війни зробив жінці такий подарунок за ра-хунок Полтавської міської ради. Те-пер має відповідати за свої дії в судово-му порядку.

Днями Олександр Чахлову, який очолював бригаду з вересня 2022 року, оголошили про підозру у привласнен-ні військового майна в умовах воєн-ного стану (ч. 4 ст. 410 КК України). Це кваліфікується як особливо тяж-кий злочин. Санкція статті передбачає позбавлення волі на термін від 10 до 15 років. 1 серпня Олександр Чахлову обрав Полтавський рай-суд Полтави обрав Чахлову запобіж-ний захід — особисте зобов'язання.

Так, запобіжний захід аж занадто м'який. З цього приводу користова-чі соцмереж висловлюють свої гнівні обурення, але ж до матеріалів провад-ження їх не пришиєш...

Про те, що два позашляховики пе-редали конкретній бригаді перший за-ступник міського голови Валерій Пар-хоменко разом з депутатами Полтавсь-кої міської ради Ігорем Еренбургом та Євгеном Диканем, було офіційно пові-домлено на сайті міськради 30 грудня 2022 року. «Позашляховики стануть у нагоді нашим захисникам під час ви-конання завдань. Віримо в Україну. Віримо в перемогу!» — йшлося в пові-домленні.

Уважні читачі одразу помітили, що міська рада не економила на при-дбанні автомобілів, які на війні є ви-ратним матеріалом. Досить сказати, що вони були випущені в 2022 році, а їхня ринкова ціна на той момент становила 1 млн 304 тис. 400 грн. Певно, недарма дороговартісні іномарки були придбані на бюджетні кошти та ще й зі значною переплатою (у медіа пові-домлялось, що міськрада заплатила майже по 2 млн грн за кожну автівку) наприкінці року — просто чиновни-ки поспішали списати гроші. І навряд чи новенькі автівки з самого початку призначалися для перевезення штур-мовиків на бойові позиції, для евакуа-ції поранених по розбитих фронтових дорогах чи виконання інших важли-вих бойових завдань. На таких зруч-но їздити командирам (або їхнім дру-жинам) по гарних асфальтівках.

Ми не знаємо, чи обговорювали державні мужі ці питання з коман-диром бригади, але Олександр Чах-лов сам не дурень і скористався нада-ною можливістю. Слідство встанови-ло, що один з автомобілів марки Skoda Kodiaq Sportline 2.0 TDI на військових номерних знаках без документально-го оформлення він передав у користу-вання власній дружині, яка не задіяна у виконанні завдань з протидії війсь-ковій агресії російської федерації про-ти України.

Навіщо офіцеру резерву «Старлінк»?

15 грудня минулого року, коли пан Чахлов був уже звільнений з посади командира 116-ї окремої бригади ТрО й переведений у резерв офіцерського складу, співробітники поліції за міс-цем проживання його родини провели санкціонований обшук, в ході якого в підземному паркінгу будинку було виявлено та вилучено військове май-но, а саме автомобіль Skoda Kodiaq Sportline. Окрім того, слідчі виявили

АТРОФІЯ СОВІСТІ

Командир-мародер

Екскомандир 116-ї бригади ТрО Олександр Чахлов, обкрадаючи своїх підлеглих, робив дорогі подарунки для дружини та сина

та вилучили ще один автомобіль, який там стояв, — Mitsubishi L200 білого кольору. Як з'ясувалося, він також є військовим майном. Автівка була на балансі 116-ї ОБрТрО, однак після зняття з посади командира Олександр Чахлов продовжував нею користувати-ся. На Mitsubishi роз'їжджав по Полтаві син екскомандира. На одно-му з цих позашляховиків Олександр Чахлов, достовірно знаючи про наказ командувача сил територіальної обо-рони ЗСУ №448 від 24.11.2023 (про призначення його офіцером резерву взводу резерву офіцерського складу роти резерву офіцерського складу 177 батальйону резерву), використовую-чи транзитні реєстраційні номери, за-їжджав на територію військового міс-течка військової частини, звідки заб-рав майно, яке перебуває на балансі відділення зв'язку та інформаційних систем частини. Згідно з рапортом на-чальника відділення зв'язку та інфор-маційних систем військової частини, Чахлов забрав дві станції живлення BLUETTI AC200max, два акумуля-торні модулі BLUETTI B230, апарат-но-програмний захищений термінал Motorola G100, ноутбук ThinkBook 15 G3 ACL 21A4003VRA, багатофунк-ціональний принтер XEROX B205, два планшети BlackviewTab 10 Pro, план-шет LenovoTab P 12 Pro, портатив-ну зарядну станцію Jackery Explorer 2000 Pro, зарядну станцію Jackery Explorer 1000 Pro, станцію супутни-кового зв'язку Starlink. Деяке з цього майна поліціянти вилучили під час обшуку в Чахлова вдома, деяке він досі не передав до військової частини у встановленому порядку. Тож його законно підозрюють також у зловжи-ванні службовим становищем з метою одержання неправомірної вигоди.

11 квітня цього року з вилучених автомобілів, які перебували під ареш-том 4 місяці, суд зняв арешт, і вони нарешті передані 116-й бригаді ТрО, яка нині воює на Донеччині.

Відмити мільйони на закупівлі морських контейнерів під житло для солдатів

Справу стосовно Чахлова розслі-дує Територіальне управління Де-ржавного бюро розслідувань у м. Пол-таві. З цього приводу там офіційно ні-чого не коментують, але з неофіцій-них джерел відомо, що правоохорон-ці налаштовані зробити справу Чахлова показово.

Окрім того, ДБР підозрює у змові посадовців Полтавської облради, зок-рема, з управління майном, та 116-ї бригади ТрО, які, можливо, від-мили мільйони на закупівлі старих морських контейнерів. Пом'яті іржаві контейнери були переобладнані під житлові та санітарні модулі для вій-ськовослужбовців й оформлені при пе-редачі як нові.

У ході досудового розслідуван-ня, проведеного співробітниками ДБР, було встановлено, що підозрю-вані, за попередньою змовою, при-йняли на баланс 20 житлових побу-тових 20-футових модулів для про-живання (розмірами 6 x 2,4 x 2,6 м) військовослужбовців територіальної оборони на загальну суму 9 млн 889 тис. 980 грн, які не відповідають ви-могам тендерної документації. Тоб-то, замість нових обласна рада пере-дала військовим старі морські конте-йнери британського виробництва, ціна яких, згідно з висновком фахівців, не перевищує 100 тисяч гривень за шту-ку. І посадові особи 116-ї окремої бри-гади ТрО без будь-яких зауважень чи претензій прийняли їх на свій балан-

Їздити на дорогих позашляховиках у тилу, звісно, комфортніше, ніж на фронті.

Олександр Чахлов — той, хто грабує побратимів.

Електронні закупівлі були проведені 16 листопада 2022 року, а саме неза-довго до того, як міська влада переда-ла 116-й бригаді новенькі позашляхо-вики. І в тому, й в іншому випадку в результаті такої «турботи» постраж-

дали рядові бійці...

Матеріали відкритого проваджен-ня все ще перебувають у лояльному до високопосадовців, що скоїли злочини, Олександр Чахлову районному суді Полта-ви. ■

ПЕРЕДПЛАТА-2024

Разом — до перемоги!

Передплатіть «Україну молоду» на вересень

«Україну молоду» у своїх відгуках і читачі — як зі столиці, так і з глибинки, — і колеги-журналісти оцінюють як головну національну газету держави. Редакція «УМ» і надалі намагатиметься бути гідною такої високої оцінки і вашої уваги, шановні читачі.

Якщо хто з вас ще не передплатив «Україну молоду» на 2024 рік, це можна зробити до 20 серпня, і ви отримуватимете газету з 1 вересня. Оформити передплату можна у відділеннях поштового зв'язку, в операційних залах поштамтів, у пунктах приймання передплати, на сайті ПАТ «Укрпошта» www.ukrposhta.ua, ДП «Преса» www.presa.ua, як за електронною версією Каталогу видань України «Преса поштою», так і за друкованим Каталогом видань «Преса поштою».

До наших постійних читачів ми традиційно звертаємося: якщо ви багато років передплачуєте «Україну молоду» — порадьте передплату і своїм родичам, друзям, сусідам, знайомим.

Передплатна вартість «України молоді» на 2024 рік:

на місяць — 77 грн.,

на два місяці — 154 грн.,

на три місяці — 231 грн.,

до кінця року — 308 грн.

Передплатний індекс — 60970

«Укрпошта» додатково за саму процедуру оформлення передплати бере 15 грн.

«Україну молоду» можна прочитати в усьому світі через партнерську мережу PressReader

ІНІЦІАТИВА

Хтось над прірвами зводить мости

На Полтавщині люди самотужки ремонтують споруду, що призначена для руху через річку Удай і вважається найдовшим дерев'яним мостом в Україні

Ганна ЯРОШЕНКО

Через міст, що розташований на мальовничій південній околиці села Каплинці Пирятинської територіальної громади нині Лубенського району, колись пролягав головний шлях сполучення з містом Пирятин. Це й не дивно, адже відстань об'їзною дорогою становить 15 кілометрів, а напямучу (через міст) — усього 6 кілометрів. Колись дерев'яна споруда завдовжки 230-240 метрів, а за інформацією деяких джерел — 356 метрів (імовірно, тут врахували довжину земляної дамби) була грандіозним стратегічним об'єктом. Проте з плином часу її вигляд став просто жалюгідним, а прогнилим дерев'яним настилом стало навіть небезпечно ходити.

Аби передати міст у спадок дітям і внукам

«Мосту вже давно не ремонтували, хіба що хтось міг з власної ініціативи одну дошку прибити, аби мати змогу пройти через споруду. Здебільшого її латали тим, що було під рукою, про якісний матеріал узагалі не йшлося», — ремствує Жанна Мальцева, яка виросла в селі Каплинці.

«Міст хитається з боку в бік. А перил на ньому не було вже в часи мого дитинства», — додає жителька села Замостице Марина Шевчук.

Жанна й Марина ходять через старий міст на пляж, що на правому березі річки Удай. І щоразу то ставало справжнім випробуванням. От двом жінкам з активною життєвою позицією і спало на думку: треба щось робити, аби врятувати міст. «Ми хочемо передати цей міст у спадок дітям і внукам, тому й забили на сполох», — говорять вони в один голос.

Отак і народилася народна ініціатива. Активістки скористалися новим сервісом ПриватБанку — створили «Конверт» для збору донатів та накопичення коштів, а паралельно розповіли в соцмережах про своє починання з порятунку багатостраждального мосту. І багато хто відгукнувся на їхній заклик врятувати унікальну знакову споруду.

«Небайдужі люди переказували свої кривні, хто скільки міг: від 5 до 5 тисяч гривень. Усі кошти ми невдовзі підрахуємо й обов'язково відзвітуємо про кожну копійку», — запевняє Жанна Мальцева. — До збору долучилися не тільки жителі довколишніх сіл, а й наші друзі, знайомі з різних населених пунктів України. Підприємці з Пирятини зателефонували й запропонували допомогу. Донати надходили навіть з-за кордону. Користувачі соцмереж допомогли й репостами, внаслідок чого багато хто довідався про нашу ініціативу.

Зібравши кошти, ми насамперед зайнялися закупівлею кругляку, після чого домовилися на пилорамі про розпил колод на дошки. Тепер готуємо чоловікам, які роблять ремонт, обіди. Рятують міст усі охочі, адже це робота, що жодним чином не оплачується. Ми просто оголосили, в який час збиратися, і ті, хто загорівся ідеєю збереження та відновлення мосту, приходять і працюють. Це жителі сіл Каплинці, Замос-

тище, Вишневе, міста Пирятин, один чоловік аж із Києва. І староста села Каплинці Віра Шурхал нам сприяє: зі свого боку організувала робочу силу. Кожні робочі руки — на вагу золота».

Ремонт мосту триває вже понад місяць. Він затягується тому, що добровольці працюють лише по суботах. Адже в усіх є основна робота.

«Як гласить прислів'я, гуртом і батька легше бити. Хочу висловити безмежну вдячність кожному, хто надав розголосу нашій ініціативі, повернувши до неї увагу, пожертвував посильну суму на порятунок мосту або прийшов у свій вихідний і прибив дошку, — розчулено говорить Марина Шевчук. — Без такої підтримки ми навряд чи втілили б у життя своє починання. До речі, коли ми запитували дозвіл на ремонт мосту, з'ясувалося, що він узагалі не має господаря — ніде не значиться на балансі. Тож, я так зрозуміла, у його капітальному ремонті ніхто особливо й не зацікавлений. Звичайно ж, своїми силами капремонт ми не потягнемо: для цього потрібні дуже значні кошти, спеціальна техніка тощо. Тому міняємо тільки верхнє покриття й подекуди — балки перекриття, призначені для підтримки настилу. Аби мостом можна було безпечно ходити».

Може стати однією з туристичних принад Полтавщини

На окремих ділянках мосту дошки заново поклали в 1990-х роках, тож вони краще збереглися. Їх ремонтники поки що не чіпають — зривають тільки зовсім трухляві. Хоч буває й так, що от знімають старий настил, а балка з під нього падає в річку. У такому разі ініціаторки знову змушені шукати деревину. Вони зауважують, що укладатимуть нові дошки на балки стільки, наскільки вистачить благодійних коштів. Утім, радіють свої співрозмовниці, міст уже змінюється на очах.

«Раніше ним наважувалися ходити хіба що безстрашні. Великою мірою пляж на правому березі річки був тільки нашим із Мариною, — стверджує Жанна Мальцева. — А коли ми взялися за ремонт мосту, сюди почали стікатися люди, які до цього, мабуть, уже давно забули про його існування. Приємно, що ми нагадали про цю унікальну спо-

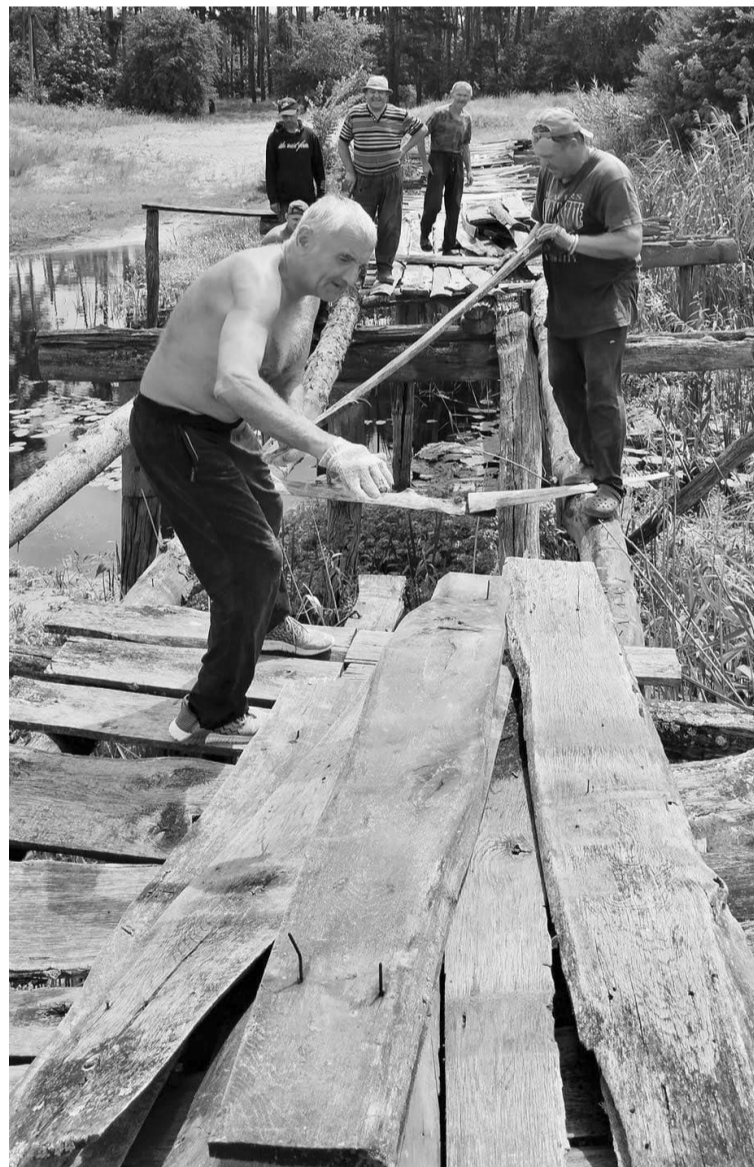
Організаторки ремонту старого мосту Жанна Мальцева та Марина Шевчук. Фото надані Жанною Мальцевою та Мариною Шевчук.

руді й що земляки почали нею ходити, збиратися тут, фотографуватися».

«Ми з Жанною мало не плачемо від щастя, — зізнається Марина Шевчук, — адже моста не впізнати — він стає таким гарним. Емоції просто переповнюють душу. Бо ми бачили, яким він був: ідеш, було, ним і провалюєшся крізь настил. А зараз під ногами ці новенькі дошки... Бракує слів, аби висловити все, що відчуваєш. Безперечно, якби долучити до цієї доброї справи спонсорів та поміняти ще й палі з балками перекриття, було б узагалі круто».

За 90 років свого існування Каплинцівський міст обрив легендами, якими охоче ділиться місцевий люд. Реальною історією цього мосту поділилися на Facebook-сторінці Національного природного парку «Пирятинський». Його почали будувати навесні 1933 року. А вже наприкінці 1934-го будівництво мосту-красеня було завершено. Лише на палі заввишки 10—12 метрів, «подушки» та прогони було витрачено майже 600 колод дуба. Усього споруда має 46 прогонів. На вході на міст з обох боків поставили великі дерев'яні діжки з водою — на випадок пожежі, призначили доглядача.

Міст відіграв важливу роль у житті тодішніх жителів села Каплинці та прилеглих населених пунктів. У важкі 1933—1934 роки люди, які працювали на його будівництві, одержували продуктові пайки, до яких входили гречана й просяна крупи, олія, макуха тощо. Відтак у селі Каплинці від голоду тоді не загинув ніхто. І це в той час, коли житниця України — Полтавщина — посідала провідне місце за смертністю заморених голодом людей.

Небайдужі люди міняють верхнє покриття мосту й подекуди — балки перекриття, призначені для підтримки настилу.

У роки Другої світової війни міст через річку Удай став свідком бойових баталій. Коли 1943 року німецькі загари відступали, він був зруйнований — середина його зніс вибух. Після визволення села Каплинці селяни поспіхом відремонтували міст — ремонт вівся з двох понтон-

них переправ. Нині, попри те, що несучі дубові опори та балки перекриття розтріскалися, втрачають свою міць, велич 90-річної дивовижної споруди не перестає вражати. Місцеві жителі вірять, що вона може стати однією з туристичних принад Полтавщини. ■

■ ВИКЛИК

Знову злочин проти мови і країни

Як постріли в мовознавицю і патріотку Ірину Фаріон мають консолідувати суспільство під час війни

Анатолій КОВАЛЬЧУК

Звістка про підле вбивство Ірини Фаріон — професорки Національного університету «Львівська політехніка», докторки філології, публіцистки, активної, безкомпромісної захисниці нашої мови, депутатки ВР 6-го скликання, громадської діячки — сколихнула українське суспільство. Приголомшила всіх, хто знав розумну, енергійну високопатріотичну людину, читав її книги і статті. Й розумів, за що невтомно боролася, задля чого жила і працювала видатна українка і науковиця.

Коли йдеться про Ірину Фаріон, то згадуються слова Лесі Українки: «Слово, моя ти єдина зброє, ми не повинні загинути обоє!». А ще Франкові: «Ти, брате, любиш Русь (Україну), // Як хліб і кусень сала, — // Я ж гавкаю раз в раз, // Щоби вона не спала»

Володимир Івасюк, Ігор Білозір, Ірина Фаріон

Насильницька смерть однієї з найбільш патріотичних та освічених жінок України нікого не залишила байдужими. Трагічна новина викликала в послідовно державницької частини суспільства невимовний жаль, щирі співчуття, яскраві спогади і праведний гнів до ворогів України. Водночас спричинила неприховану сатанинську радість недоброзичливців і заклятих недругів нашого народу й держави. Обставини скоєння терористичного акту проти діяльної патріотки (демонстративна зухвалість і нахабство, незрозумілі мета і мотиви вбивці) підняли хвилю обурення світового українства. Патріотична громадськість впевнена: відому мовознавицю, публіцистку, громадську й політичну активістку, вбито за діяльну любов до Батьківщини.

Убивство Ірини Фаріон — це третя за останні понад 40 років насильницька смерть послідовно патріотичної, добре званої в Україні людини, що стала у Львові. Першими двома львів'янами, відомими діячами національної культури, чії молоді життя обірвали вороги українства в попередні десятиріччя, були композитори Володимир Івасюк (1979 р.) та Ігор Білозір (2000 р.). За однозначним переконанням компетентних осіб, це вбивство, як і два попередні, скоєне з виразно антиукраїнських мотивів. Тому викликало великий суспільний резонанс.

Що означає цинічний терористичний акт проти докторки філології, скоєний у 2024 році майже в центрі патріотичного Львова? В місті, віддаленому від лінії фронту. На думку експертів, теракт, скоєний серед білого дня, свідчить про те, що гаряча фаза масштабної загарбницької, українобивчої агресії московії проти нашого народу триває не тільки на сході і півдні України. Що тотально-геноцидна війна проти українства переміщується (чи вже перемістилася!) на захід нашої держави.

Скажена антиукраїнська ідеологічно-диверсійна пропаганда кремля руйнівним чином впливає на поведінку частини наших співгромадян. Передусім на осіб зі слабким духом. Московський ворог насаджує багатьом антидержавницькі погляди. Підштовхує декотрих на шлях зрадництва, деструктивної поведінки і злочинних дій. Зокрема, до нападів на оборонців України і цивільних осіб, які демонструють діяльний патріотизм. За висновком експертів, гуманітарна й інформаційна складові державної влади не діють настільки ефективно й потужно, щоб в умовах оборонної війни сприяти міцному ідеологічному й духовному об'єднанню нашого суспільства.

Терором і диверсіями кремлівський ворог намагається посилити недовіру українців до державної влади, особливо її правоохоронних органів. І деморалізувати наше суспільство.

У різних формах теракт засудили навіть ті, хто різною мірою не поділяв політичних та ідеологічних поглядів Ірини Дмитрівни. Й ніколи не належав до числа її однодумців і прихильників.

Розум і гостре, правдиве слово

Патріотична громадськість завжди

високо цінувала й підтримувала Ірину Фаріон. Ми знали, задля чого вона прийшла в політику, які цінності безкомпромісно відстоює. Тому довіряли їй, можливо, навіть більше, ніж політичній партії, до якої вона належала. Оскільки, на відміну від багатьох колег-політиків, вона ніколи не боролася за особисті матеріальні блага, навіть прикриті патріотичною риторикою. Не прагнула чиновницьких посад, не шукала слави.

Єдиною метою відважної боротьби Ірини Фаріон — про це всі ми добре знаємо — була вільна Україна. Народна держава, ретельно очищена і звільнена від огидних залишків московського колоніального ярма. Самостійно-національна в усіх суспільних сферах — політичній, економічній, соціальній, військово-оборонній. Але передусім у духовно-культурній. І мовній. Вона бачила Українську державу повноцінним членом європейських економічних та оборонних структур.

Єдиною зброєю, яку віртуозно використовувала наша сучасниця в безкомпромісній і виснажливій боротьбі проти темного зла, були розум і гостре, правдиве слово. Ними щедро обдарували її Бог і природа.

Насильство і жорстокість, скоєні щодо мирних, беззахисних людей, передусім жінок і дітей, — неприпустимі. Навіть під час війни. Такі дії не підлягають ні виправданню, ні прощенню. Оскільки кваліфікуються як суспільно-небезпечні, отже злочинні вищою мірою. Й суворо караються державою.

У зв'язку з підлим убивством Ірини Фаріон у кожної адекватної людини виникає низка запитань, на які немає однозначної відповіді. Наприклад, чому жоден з десятків мешканців будинку, біля якого кілька днів безтурботно сидів підозрілий молодик (насправді —

Неможливо змиритися з тим, що одні 20-річні юнаки добровільно, з ризиком для життя, героїчно захищають на війні від агресора Батьківщину, а деякі їхні ровесники байдикують або навіть скоюють злочини в тилу.

озброєний убивця), не зателефонував до поліції? Чому його одяг і поведінка ні в кого не викликали підозри? Чому ніхто з молодих і здорових чоловіків не спитав чужинця, хто він і що тут робить? Невже наші люди такі байдужі до всього, що відбувається довкола, в тому числі до власної безпеки? Та ще й в умовах війни. Невже більшість живе за принципами «мене це не стосується», «не моє діло», «моя хата скраєм»? Ці тенденції не можуть не тривожити.

Сумнівно, що 20-річні сини й онуки львів'ян, у тому числі сусідів професорки Фаріон, у спекотні липневі дні теж годинами байдикують, безцільно сидючи у дворах перед чужими будинками. Як сидів отой чужинець у дивному одязі, капелюсі й темних окулярах. Уже його зовнішній вигляд мав привернути увагу багатьох небайдужих людей. Але не привертав нічий. Впродовж кількох днів. Гірко говорити й писати, але, очевидно, пані Ірина теж не звертала уваги на невідомого молодика (як виявилось, вбивцю!), котрий, раптово з'явившись у

Ірина Фаріон.
Фото з сайту hromadske.ua.У Львові 21 липня тисячі людей прощалися з Іриною Фаріон.
Фото Львівської міської ради.

дворі будинку, в якому вона мешкала, кілька днів самотньо сидів на лавочці. Очевидно, спостерігаючи за об'єктом нападу. Як бачимо, нехтування правилами безпеки, відсутність елементарної пильності в умовах ворожої агресії, байдужість, а дець і невиконання посадовцями службових обов'язків призводять до бід і трагедій!

новита людина може проявити себе: наука, культура спорт, громадсько-політична діяльність, захист Батьківщини. І завдяки старанній наполегливій праці й терпінню досягти високої мети.

Але вбивця не обрав жодного шляхетного способу для самоутвердження. Натомість вирішив заявити про себе підлим злочином. І тут згадується те, що понад дві тисячі років тому Герострат, щоб прославитися, спалив храм Артеміди, одне з семи чудес світу.

Підле вбивство Ірини Фаріон — зухвалий виклик суспільству і правоохоронній системі держави. Постріл у відому львів'янку був ударом по Україні. Хоча цього, можливо, не усвідомлював її вбивця. Але знали замовники вбивства, якщо такі були. Цього року 19 липня намагалися вбити не тільки конкретну людину, а й розум, душу і совість нації.

За життя Ірина Фаріон зазнала багато критики за різкі висловлювання, за максималізм, за нетерпимість до фальші й лицемірства. Адже значна частина обивателів бачила світ таким, яким його бачила пані Ірина. І мислили люди такими самими категоріями, якими вона мислила. Єдина й найбільша відмінність між більшістю українців і тією суспільною меншістю, до якої належала Фаріон, — вона мала в душі велику любов до України, була дуже сміливою, не знала страху, не боялася прилюдно висловлювати критичні думки.

Львів'яни гідно оцінили великі заслуги перед містом та Україною своєї землячки, однієї з найвідоміших і найбільш патріотичних наших сучасниць. Тому поховали її на Личаківському кладовищі. Там, де покояться Іван Франко, Володимир Івасюк і багато інших видатних українців. ■

Не терпіла фальші й лицемірства

На сьогодні не відомі справжні мотиви скоєння підлого злочину. Уродженець і мешканець Дніпра, якому висунули підозру, на допитах не пояснив причини неприязні до Ірини Фаріон, якої він зблизка ніколи не бачив. Якщо відсутні політичні й особисті мотиви (слідство їх не назвало), можна припустити, що той, хто стріляв в Ірину Фаріон, хотів якось прославитися, стати відомим. Це при тому, що існує багато сфер, де тала-

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Тернопільська область.

До Копичинців переїхала меблева фабрика з Харківщини, благодійний фонд із Запоріжжя, головний лікар із Волноваси. Подібними історіями вже нікого не здивуєш, оскільки за час повномасштабної війни в західних регіонах оселилися тисячі жителів Лівобережжя. Але особливість цього містечка полягає в тому, що адміністрація тутешньої громади зуміла розгледіти в потоці переселенців професійних людей і запросила їх на роботу. Сьогодні корінні «східняки» стали частиною галичанської спільноти і поступово привчаються до місцевих традицій. Для багатьох із них, наприклад, стало відкриттям, що прибирання в хаті у святу неділю може прирівнюватися до смертного гріха. Але водночас така річ, як футбол, без проблем знівелювала всі регіональні розбіжності.

Міський голова Богдан Келічавий.
Фото з сайту Копичинецької громади.

Дрон весільного фотографа

Війна для західних регіонів країни стала рідкісним шансом підвищити свій рівень індустріалізації, адже сюди ще в перший рік «повномасштабки» переїхало зі сходу та півдня чимало успішних підприємств. Скористатися доленосним шансом вирішили і в Копичинцях, але невелике містечко не мало для релокації вільних приміщень. З перспективного «неліквіду» знайшлася лише будівля, де в радянські часи ремонтували автобуси. Але, незважаючи на заклад покинутого господарства, отримати його у своє розпорядження було вкрай непросто. Як з'ясувалося, колишнє АТП належало крупному агрохолдингу, серед засновників якого значилася й держава Саудівська Аравія. На щастя, виконавчим директором компанії був німець за національністю, який після тривалих перемовин таки погодився виставити автобазу на аукціон.

А далі в хід пішло чисте містечко. Аби показати колишню ремонтну базу в соціальних мережах, мерія замовила відеозйомку дроном весільного фотографа, який навесні 2022 року, з відомих причин, нудгував без роботи. Але для того, щоб підняти в небо безпілотник, довелося випрошувати дозвіл у військових та СБУ. Певного впорядкування вимагала й покинута територія, бо під старий паркан місцеві жителі тривалий час зносили сміття. Відмінити пагубну традицію змогла лише табличка з промовистим написом «Не будь москалем, не сміти».

Відзняте відео розлетілося інтернетом теж не без додаткових зусиль. «Усі добре знають, що наша громада славиться своїми ковбасними виробами, — розсекретив креативний хід своєї команди міський голова Богдан Келічавий. — Отож ми розіграли три набори серед тих, хто поширив рекламний ролик у соціальних мережах. Водночас передали всі наші матеріали до спеціального створеного в Кривому Розі центру «Дія. Бізнес». Це спрацювало. До нас почали приїжджа-

ти представники різних підприємств, які хотіли перебраться на захід. Але найбільше запропоноване приміщення підійшло меблевій фабриці з села Руська Лозова, що на Харківщині».

П'ять гранат у тракторі

Перед повномасштабною війною фабрика «Меблі текстиль» входила до трійки найбільших виробників шкільних меблів в Україні. Підприємство займало 5 тисяч квадратних метрів виробничих приміщень і 4 гектари землі. Тут працювало 150 людей. Для села Руська Лозова, що розташоване за 10 кілометрів від Харкова і за 20 — від кордону, цей бізнес мав неабияке значення. Але все змінило рашистське вторгнення.

Обстрілювати цей населений пункт кацапи почали в перші хвилини війни і того ж таки дня повністю його окупували. Кілька місяців, поки в селі квартирувалися московські заїди, доля фабрики висіла буквально на волосинці. Усе, що могли повантажити, росіяни вивезли. Через постійні обстріли з чотирьох цехів підприємства згоріло два. Фабрика також втратила половину дорогого обладнання. Але як тільки село звільнили, меблевики знайшли приміщення в Копичинцях і кинулися рятувати вцілілі станки. Кожна з таких «вилазок» могла закінчитися для них трагічно, адже окупантів потіснили від села лише на два кілометри, і вони й далі гатили по ньому з усієї наявної зброї.

Найважче було вивезти величезний 40-тонний італійський станок з обробки металу. Його довелося розібрати на вісім частин, доправити чотирма фурами і скласти в Копичинцях заново. Але згодом з'ясувалося, що в Україні немає жодного фахівця, який може підготувати це обладнання до роботи. Представники ж іноземної фірми їхати в Україну категорично відмовилися через війну. Отож харків'яни знову розібрали габаритний станок й відвезли його частину для наладки в Італію.

■ ІНТЕГРАЦІЯ

Нові галичани

Невелике містечко на Тернопільщині не лише приймає людей, які тікають від війни, а й заохочує їх приїхати саме сюди

Релоковане з Руської Лозової підприємство.
Фото Суспільного.

Неординарна історія трапилася і з трактором, який москалі викрали з території підприємства, але переправити на болота не встигли. Коли машина вже була в Копичинцях, виявилось, що окупанти сховали в ньому п'ять гранат. Аби їх знешкодити, довелося викликати піротехніків.

Сьогодні релоковане підприємство займає 2 тисячі квадратних метрів. У старому АТП відремонтували не лише основне, а й допоміжні приміщення. Реконструкція триває далі, оскільки запрошені на роботу електромеханіки продовжують ремонтувати пошкоджене обладнання. Аби його встановити, потрібні додаткові площі. Крім цього, фабрика скористалася грантовими програмами й придбала новий лазерний комплекс для різки металу і станки для обробки деревини. «До повномасштабного вторгнення ми спеціалізувалися на виготовленні меблів для дитячих садків і шкіл. Напряму змінювати не плануємо, — каже начальник виробництва Юрій Слісенко. — Але асортимент розширився. Зараз виготовляємо сидіння лавочок для бомбосховищ у дитячих садочках. Також займаємося м'якими меблями. Відкрили швейний цех».

Колишніх обсягів виробництва фабрика ще не досягла, але вже налагодила експорт продукції до Румунії та Молдови. Наразі тут працює лише близько 50 осіб, бо з Харківщини сюди переїхала невелика кількість співробітників. Вони, в основному, живуть у будівлі колишньої контори, яку облаштували під гуртожиток. Утім на роботу сюди охоче наймаються місцеві жителі й переселенці з інших регіонів. Зварювальником, скажімо, тут працює чоловік із багатостраждальної Бучі. «Для нас внутрішньо переміщені українці — це потенціал людський, це потенціал розвитку і їхньої, і нашої громади в тому числі, — каже Богдан Келічавий. — Ми завжди намагаємося не відмовляти в даху над головою внутрішньо переміщеним особам, саме тому в нас осіли близько 700 з них. У нашій громаді тепер навіть дуже важко винайняти житло, настільки великим є попит. Проте місце-

вий бізнес одразу ж зреагував на збільшення населення: у нас відкриваються магазини, поживавилася сфера послуг. Для бізнесу збільшення населення громади — дуже позитивний фактор».

Добре ставлення до себе харків'яни оцінили одразу. «Місцева громада була зацікавлена в нашому переїзді, — каже Юрій Слісенко, — тому в нас вийшла добра співпраця». А налагодити суто людські контакти допоміг спорт. Тепер раз на тиждень виробничники і фахівці з адміністрації міста традиційно грають у футбол. Спочатку на поле виходили дві протилежні команди, а тепер діляться порівну, аби вирівняти сили.

На запитання, чи повернеться фабрика до Руської Лозової після війни, меблевики дали оптимістичну відповідь. Мовляв, давно мріяли відкрити філію в західному регіоні, тому плани реалізувалися з суто об'єктивних причин. Відтак у майбутньому вони матимуть два підприємства, адже зруйнованим школам потрібні будуть нові стільці.

Deep State вам у поміч

Помітивши, як у перші місяці повномасштабної війни великі громади західних регіонів збирають на своїх територіях людей і релоковані підприємства, в Копичинцях вирішили негайно діяти. Тепер колеги з інших міст уже відверто задрають. Мовляв, вам просто пощастило, що саме до вас переїхали фахівці зі сходу. «Але справа тут не лише у везінні, адже я сам особисто шукав багатьох із них, — каже пан Богдан. — Для цього відкривав карту Deep State, дивився, які громади окуповані, потім шукав телефони їхніх працівників, особливо тих, з якими був особисто знайомий і хто добре себе проявляв. Я питав, чи не потрібна їм робота, запрошував до себе. Деякі кадри ми також шукаємо через звичайні сервіси пошуку роботи, один із них навіть дав нам преміум-акаунт».

Теперішній головний лікар Копичинецької лікарні Сергій Любченко теж побачив оголошення на сайті роботодавців. Раніше він працював на такій же посаді у Волновасі, але ніко-

ли не думав, що настільки престижне місце можуть пропонувати комусь в інтернеті. Аби переконатися, що це не жарт, приїхав на Тернопільщину сам. Сьогодні його досвід, за словами міського голови, дозволив вивести місцевий медичний заклад на новий рівень.

І це не єдиний випадок. Скажімо, головною бухгалтеркою в громаді працює колишня жителька Малинівки, що на Харківщині, а очільницею відділу освіти — жінка, яка раніше проживала в Асканії Новій. Про неї Богдан Келічавий розповів досить цікаву історію. «Риту Бойко я знав із попередніх проєктів як людину, що добре знається на менеджменті та освіті, — каже він. — Спочатку вона виїхала до Кракова. Коли ми з нею зв'язалися по телефону, я запропонував переїхати до Копичинців. Її сімейні обставини досить показові для теперішньої ситуації. Чоловік у неї воює, син має контракти із ЗСУ, а вона, крім усього, організує фури з Нідерландів, щоб допомогти нашій лікарні обладнанням. Це просто якийсь сюр».

У свою чергу, запорізькому благодійному фонду «Посмішка», який реалізує проєкти в 16 регіонах країни, міський голова запропонував відкрити в Копичинцях свій другий офіс. Нині там працює більше 50 осіб, які приїхали до міста з прифронтових населених пунктів. І якщо раніше філія працювала як великий гуманітарний хаб (приймали і розсортовували по пакетах продукти), то зараз уже діють у рамках проєктного менеджменту, де в кожного є свій напрямок діяльності.

Схожу роботу виконує й місцевий благодійний фонд «Навколо», де працюють як переселенці, так і місцеві жителі. «Відбулася синергія людей, — каже Богдан Келічавий. — Ми об'єдналися і діємо всупереч труднощам. Чесно кажучи, я просто не знав би, що робити, якби наші ВПО раптом повернулися додому. Ми тепер дуже на них розраховуємо. Загалом, путін вибрав невдалий час і місце для нападу, тому що тут є ми. І ми так просто не здамося». ■

Борис ВАСИЛЬЧЕНКО, учасник Другої світової війни

■ ДОЛЯ

Доктор Вітюк — славний лицар Боярський

Чи відкриють у Боярці на Київщині пам'ятник Кобзарю, як мріялося хірургу

Володимир Павлович Вітюк — лікар, хірург. Сотні успішно проведених ним операцій врятували безліч людських життів та зберегли здоров'я тим, хто, здавалось, перебував у безнадійній ситуації. Але, крім того, доктор Вітюк — громадський діяч, громадянин у найшляхетнішому значенні цього слова. Народився 22 травня 1941 року. В засвіти пішов рік тому — на початку вересня.

Про Дон Кіхота і Кобзаря

Щось було в ньому таке, що поєднувало його зі славним лицарем романтичної епохи в Європі — Дон Кіхотом... У романі Сервантеса Дон Кіхот — безкорисливий, благородний («Благородство — здатність сприймати красу, красу природи, красу мистецтва, красу людини тощо» (О. Довженко)), кришталево чесний, готовий будь-якої хвилини прийти на допомогу приниженим та ображеним. Літературний герой одногоменного твору Сервантеса, якому (найпершому з усіх літературних героїв!) іде за життя автора в Мадрид і у 1615 році поставили пам'ятник.

Саме такі думки, такі порівняння приходили мимоволі, коли я спостерігав за способом мислення та діями Володимира Павловича. І напівжартома-напівсерйозно «величав» його: «Ви — славний лицар Дон Кіхот Боярський».

А народився Володимир Павлович у сільській місцевості у пам'ятному 1941 році. «Село давало людям поетів і композиторів, а місто — футболістів», — казав Борис Лліч Олійник. Але й інший фах обирали люди.

Одного разу, коли хлопчик Володя серйозно захворів, на допомогу прийшов лікар німецької окупаційної армії. Напевно, це вплинуло на вибір ним професії.

Свій день народження, а саме 22 травня, Володимир відзначав особливо оригінально. Це був день, коли у 1861 році відбулось перепоховання Тараса Шевченка і канівські дівчата на своїх тендітних плечах несли труну з прахом поета на Чернечу гору. За звичаєм того часу, коли помирав парубок (а Тарас Григорович ніколи не був одружений, хоча жага створити сім'ю була такою сильною в нього, як будівельний інстинкт у бобра (Майя Бесараб), — дівчата несли труну на своїх плечах до кладовища.

Як заповідав Пророк, поховали його на високій горі, щоб, як він написав у «Заповіті», «було видно, було чути» як Дніпро понесе кров ворожу, не чийсь іншу, а саме кров москала, (бо «москалі — лихі люди, роблять лихо з нами») до синього моря.

Саме в цей день, 22 травня, патріоти збиралися біля пам'ятника Тарасу Григоровичу в Києві. А окупаційна монголо-московська влада, її «караючий меч» — КДБ — працював на повну потугу... Незважаючи на небезпеку бути заарештованим, Володимир Павлович неодноразово відзначав свій день народження біля Великого Кобзаря.

«Дума про вчителів»

Все свідоме життя доктора Вітюка, поряд з професійною хірургічною діяльністю, — це невтомна подвижницька діяльність заради матері України.

Це саме за його ініціативи і невтомної енергії вдалося створити телефільм «Дума про вчителів», центральним персонажем якого був Іван Юхимович Коваленко, боярський учитель-дисидент, а згодом політичний в'язень

московсько-ординських концтаборів у період радянської окупації України московією.

Володимир Павлович, здається, був «залоблений» у Василя Симоненка. Це за його ініціативою та участю в Боярській школі №3 відбувся вечір пам'яті поета, в якому взяла участь народний артист, Герой України Анатолій Паламаренко, бандурист із «бронзовим» голосом Максим Воловоденко та учні школи.

Ніби відчуваючи небезпеку, яка насувається з півночі, задовго до повномасштабного вторгнення хотів, аби у Боярці було поставлено спектакль за поемою Володимира Самійленка «Гея». Хотів, аби у всій Україні знали, що ще сто років тому в названому творі поет писав про «народ дикий та безправний», який «під батогами своїх шалених ватажків... преться на народи всіх країв». І там, «де він проходить... лише всюди пустку за собою». Бо, окрім терору, дикунства та магістрії, той народ більше ні на що не здатний.

Не судилося, не вистачило сили донести. Не зрозуміли його земляки-боярці, не підтримали його ідею стосовно постановки поеми «Гея».

Ідея про пам'ятник у Боярці

Одного разу Володимир Павлович заговорив про прекрасний пам'ятник Тарасу Григоровичу Шевченку в Березані, де він колись жив і працював, про «Розриту могилу» поета, про багатий місцевий краєзнавчий музей. Завдяки йому ми відвідали Березань, познайомилися з його друзями. Переконалися: славні люди живуть у Березані. Завідувачка музею, «старенька мати» Галина Рих, у свої 90 років захопливо розповідала про експонати, про славу Березань, яку відвідував і шанував Тарас Григорович.

По-хорошому заздрячи березанцям, ми виголосили дещо наївну ідею про спорудження пам'ятника Шевченку в Боярці. Нас підтримали: Боярська міська Рада; Православна церква України; народний артист, герой України Анатолій Несторович Паламаренко, який погодився виступити у Боярці з благодійним концертом, залучивши до нього майстрів із капели бандуристів; Спілка письменників України (голова Михайло Олексійович Сидоржевський); низка інших організацій та просто благородних людей.

А пам'ятник великому Тарасу в Березані дійсно прекрасний. Як і пам'ятник нашому Пророку в Яготині роботи скульптора Івана Макаровича Гончара. До речі, подібні пам'ятники з урахуванням скульптурного зображення Тараса роботи І. М. Гончара (про це мені й депутату Андрію Арчакову розповів директор музею І. М. Гончара, площа якого сягає 8 тис. кв. метрів, Петро Іванович Гончар) споруджено з нагоди 150-річчя від дня народження Т. Г. Шевченка у Вашингтоні. Подібний пам'ятник встановлено у Варшаві за сприяння поета Дмитра Павличка та президента України В. А. Ющенка.

Задумалися. Тарас Григорович у Боярці, як у Березані чи Яготині, був, а пам'ятника, якщо не рахувати отой більш ніж скромний бюст біля Будинку культури, йому немає.

І, як на початку ХХ століття українська інтелігенція (Леся Українка, Олена Пчілка, Василь Стефаник, Ольга Кобилянська, Володимир Самійленко та інші) збирали кошти на пам'ятник Котляревському в Полтаві (і за три роки таки збрали!), — почали збір коштів. За попередніми підрахунками, кошторис становить півтора мільйона гривень.

Ми вирішили провести низку зустрічей з колективами лікарів, учителів, працівників музеїв, бібліотек. Розуміли, що триває Вітчизняна війна з нашим споконвічним ворогом, який поставив собі за мету знищити нашу державу, а всіх українців покарати так, як у 1708 р. вчинив у Батурині, у 1918 р. — в Києві, а у 2022-му — в Бучі. Терор у тій чи іншій формі (катування, розстріли, голодомори, розкуркулювання, депортації, висилання, русифікація) — це те, з чим приходило до нас «асвадіделі». Терор 316 років, від Батурина до Бучі — безперервно!

А зараз — війна... Але ми пам'ятали, як під час Другої світової війни, коли стояло питання, бути чи не бути Англії, і була пропозиція викреслити з бюджету держави витрати на культуру, тодішній прем'єр-міністр Вінстон Черчилль різко відповів: «А за що ж ми тоді воюємо, як не за культуру?!». І залишив витрати на культуру на рівні довоєнних бюджетів.

За два роки ми збрали трохи більше десяти тисяч. Вніс Володимир Павлович три тисячі грн, вніс я п'ять, Атаолій Паламаренко — понад тисячу та лікар київської лікарні Сергій Зайцев — 500 грн. Відгукнулися благородні (низький уклін їм!) мої однокласники — студенти 1954—59 років Жанна Гейдерман та Наум Фельдман, які прислали зі США, де вони нині проживають, по 50 доларів. Було ще декілька внесків по 100—150 грн. От поки що і все.

З метою спорудження пам'ятника (знову ж таки, дещо наївно) ми провели зустрічі з лікарями Боярської лікарні, працівниками Будинку творчості, депутатами Боярської громади та іншими. Результат — майже нульовий!

Спрацювало правило: «Хто хоче — шукає можливості, хто не хоче — причину». А причин не бракує. Звісно, одна з них і найперша — це війна. Але і під час війни в країні на волонтерських засадах створюють твори мистецтва, кінофільми, працюють театри, президент оголосив про наміри відновити гігантського літака — «Мрія».

Одночасно пригадалися причини споконвічні. Ще в XVI ст. Леонардо да Вінчі говорив, що природа дуже широко наділила людину органами почуттів та відчуттів. Але переважній більшості людей ці органи зовсім не

Володимир Павлович Вітюк (на фото — праворуч). Фото надане автором.

потрібні. Їм потрібні лише органи, куди їжа входить і звідки вона виходить.

Віра, правда і пам'ять

У вересні минулого року Боярка попрощалася зі своїм почесним громадянином, доктором Вітюком Володимиром Павловичем. Прощалися лікарі, вчителі, просто небаїдухи люди та працівники міської ради з головою на чолі.

Приїхала попрощатися і група жителів Березані, яку привіз із собою їхній лідер Михайло Ніколенко. Сумна процесія рушила до Михайлівської церкви, де відспівування організував священник ПЦУ Василь.

І ось у той момент пригадалося, що кілька років тому Володимир Павлович хотів зайти в цей самий храм із державним прапором України в руках. І тоді московський піп (а храм св. Михайла в Боярці донедавна належав окупаційній гундяєвській церкві) виштовхав у плечі літню людину, шанованого доктора, одного з найпопулярніших людей Боярки, за поріг храму.

А ще пригадав мені 1988 рік. Того року травневого дня поховав я батька. У Боярці тоді був єдиний чиний Михайлівський храм, і я зайшов до храму, щоб відправити обряд за покійним. В ті дні службу в храмі виштовхав московською мовою правив високий красивий священник Віктор.

Закінчивши літургію, священник звернувся до присутніх вірян, нагадавши, що в тому році відзначається тисячоліття від дня хрещення Русі. Отець Віктор зазначив, що головне святкування проходить не в Києві, а в Москві як головному місті православно-

го світу слов'янства. А далі я почув таке: «Украины как таковой никогда не было. Эта земля, ее народ есть частью великой россии (московська церква — передтеча путіну?). А само слово «Украина» придумали поляки в середині дев'ятнадцатого століття!».

Тоді я підійшов до попа і сказав: «Батюшко, ви чого лжесвідчите, та ще й у храмі? Слово «Україна» походить від слова «край», «країна» і зафіксоване як назва нашої держави ще в літописах XII століття!».

І ось тут сталося дивне. Обличчя попа, до того красиве, приємне і добродушне, нагадало мені персонажа зі «Страшної помсти» Гоголя: «Коли осавул підняв ікони, враз обличчя його (до того красивого козака. — Авт.) змінилось: ніс витягся і схилився набік, замість карих застрибали зелені очі, губи посиніли... і став козак дідом». (М. В. Гоголь. Вечори на хуторі біля Диканьки. Київ. 1975. В-во «Дніпро», стор 251-252).

Відскочив піп від мене в інший куток церкви і прошептав: «Во всяком случае Русь — это не Украина!». Я не став доконувати попа, подумав, що він або не відає, що говорить, або діє за принципом «так нада!».

Поховали Володимира Павловича після відспівування у Михайлівській церкві на почесному місці Боярського центрального кладовища, неподалік місця, де хоронять тих, хто загинув у нашій священній війні проти споконвічного ворога — московії.

А найкращим подарунком славному доктору Вітюку Володимир Павловичу, вже після того, як він відбув у засвіти, буде пам'ятник великому Тарасу в місті, де Шевченко був, а Вітюк жив і творчо працював! ■

НАРОДНІ ЗВИЧАЇ

Прийшов Спас — готуй рукавиці про запас

Смачне й красиве свято

Дарка КОХ

З дитинства запам'ятовуються найяскравіші враження, ну і, звісно, найсмачніші. А хто ж не пам'ятає різдвяну кутю, запашну пасочку на Великдень або макові коржі, яблука з медом чи горіхові рогаляки на Спасі? Власне, свято Преображення ми святкуємо тричі — Маковія, Яблучний Спас та Горіховий, чи, як його ще називають, Хлібний. Українці й тут проявили неабиякий креатив, поєднавши суто релігійне свято Преображення Господнього з язичницькими святами, коли люди дякували своїм богам за хороший урожай і задобрювали їх, приносячи дари і пожертви. Так, у книжці «Звичаї нашого народу» дослідник української духовної спадщини Олекса Воропай писав, що на яблучний Спас люди святити в церквах яблука, груші, мед, обжинкові вінки, а також колоски жита й пшениці, а вдома споживали ці освячені фрукти з медом та запивали виноградним чи яблучним вином, промовляючи слова подяки Господу за хороший урожай.

Фінальний акорд літніх свят — Горіховий Спас. Його святкували не так пишно, як два попередні. У цей день можна працювати, адже ще багато роботи залишилося на ланах і в садибах. Жінки в давні часи ткали полотно, чоловіки завершували польові роботи, а в обідню пору всі йшли до церкви освячувати горіхи, зерно й хліб нового урожаю. За народними прикметами, якщо в цей день проходить дощ із грозою, то осінь буде теплою, якщо ж до третього Спасу відлетять журавлі, то на Покрову будуть заморозки. А якщо цього року вродить багато горіхів, то на наступний рік буде хороший урожай зернових. Що ж, цього року і горіхів удосталь вродило, і яблук чимало, та й урожай, на зло ворогам (щоб їм пір'я у роті повиростало), хороший. Тож святкувати є що і з чим.

Горіховий торт.

Горіхові рогаляки.

Немає хліба — їжте пироги

Проїшли часи, коли жінки самі випікали хліб для всієї родини. Хоча, звісно ж, сучасна побутова техніка дозволяє робити будь-яку випічку, проте життя диктує свій темпоритм, тож на випікання хліба часу не залишається. Серед наших читачок, звичайно, є й такі, котрі балують свою родину свіжою скоринкою домашнього хліба. Проте їх не так уже й багато — бо ж простіше, звичайно, після роботи заскочити в магазин і придбати все необхідне до столу. А ось пироги чи тортки все ж смачніші домашні. Тому пропонуємо на свято зготувати дещо незвичний горіховий торт з Аризони.

Для його приготування необхідні горіхи пекає, але якщо ви заміните їх звичайними волоськими — торт не втратить своїх смакових якостей. Для коржів нам необхідно 12 яєць, 250 г цукру, 225 г мелених горіхів (мелених не через м'ясорубку, інакше це буде жирний горіховий фарш, а через спеціальний млинок — щоб вийшло горіхове борошно), 1/3 склянки просіяного борошна, 1/2 ч. л. солі, 1 ч. л. ромової есенції, 1,5 склянки мелених сухарів (це з розрахунку на форму 30 см у діаметрі, якщо ж 25 см — інгредієнтів можна взяти вдвічі менше).

Відділяємо білки від жовтків. Жовтки збиваємо міксером до пишної маси, поступово додаючи цукор — маємо отримати консистенцію густої сметани. Додаємо борошно і мелені горіхи, лопаточкою ретельно перемішуємо, щоб не було грудочок. Тим часом збиваємо білки разом із сіллю до крутих піків, додаємо ро-

мову есенцію. Частинами додаємо білки до тіста, легенько перемішуємо лопаточкою.

Розігріваємо духовку до 180 градусів. Форму змащуємо вершковим маслом, притрушуємо сухарями і викладаємо тісто. Випікаємо 45 хвилин при тій же температурі (готовність, як завжди, визначаємо за допомогою дерев'яної зубочистки). Готовий корж охолоджуємо 15 хвилин, а потім розрізаємо навпіл.

Тим часом готуємо начинку: 250 мл жирних вершків (не менше 30%) збиваємо до пишної маси, додаємо 2 ст. л. цукру та 1,5 ч. л. ромової есенції, ще трохи збиваємо. Додаємо до маси склянку мелених горіхів і легенько вимішуємо. Цим кремом змащуємо один із коржів (1/3 крему залишаємо на верхній шар торта), зверху кладемо другий корж.

Торт прикрашаємо рештою крему та половинками горіхів. Ставимо у холодильник, щоб коржі добре просякли кремом.

Горіхові рогаляки — завжди доречні. Вранішня кава має бути без цукру, щоб відчувався її смак та аромат. Але ж ніхто не відміняв який-небудь солодкий смаколик до цього напою. Тому будемо готувати горіхові рогаляки від Дарії Цвек — просто й смачно.

Для тіста беремо 250 г просіяного борошна, 2 яйця, 1 ст. л. цукру, 100 г масла 82% жирності (кімнатної температури), 20 свіжих дріжджів, 3 ст. л. сметани (якщо борошно дуже сухе, можливо, потрібно додати ще ложку сметани), сіль до смаку, ? пакетика ванільного цукру. Змішуємо сметану з дріжджами, додає-

мо яйця, масло, сіль, ванільний цукор, усе добре вимішуємо, підсипаємо потроху борошно і замішуємо м'яке тісто. Миску з тістом накриваємо рушничком і даємо йому підійти 15-20 хвилин.

Тим часом готуємо начинку, для якої беремо 200 г горіхів, 1 яєчний білок, 100 г цукру, ? пакетика ванільного цукру. Горіхи подрібнюємо, додаємо цукор, ваніль і білок, добре перемішуємо.

Готове тісто викладаємо на стільницю, притрушену борошном, розкачуємо, складаємо навпіл, знову розкачуємо і так повторюємо кілька разів. Востанне розкачуємо тісто, розрізаємо його на трикутнички, на товстий кінець яких викладаємо начинку, згортаємо у рогаляки. Готові вироби змащуємо збитим жовтком (що залишився від яйця, білок якого ми додали у горіхову начинку), викладаємо на деко і випікаємо 15 хвилин при температурі 200 градусів.

Ще гарячими рогаляки притрушуємо цукровою пудрою, а далі чекаємо, доки вистигнуть, щоб смакувати ними.

Ябчанка — фруктова зупа

Багато хто помилково вважає, що «зупа» — то галицьке слово. А дарма, адже воно питома німецьке, а оскільки Галичина довгий час була у складі Австро-Угорщини, в якій державною мовою була німецька, то українці й запозичили це слово.

Супи вважають переважно першою стравою, проте вони можуть бути й десертом, як у випадку з ябчанкою. На загал в Україні не знайомі з цією стравою — переважно її готують у Західній Ук-

раїні. Тож час познайомити й решту українців із цим десертом. До того ж він буде дуже доречним на святковому столі до Спасу.

Беремо 5-6 яблук (краще паперівок), миємо й чистимо їх від шкірочки, натираємо на грубій тертці. Яблучну масу перекладаємо у каструльку, доливаємо трошки води, накриваємо кришкою і варимо на невеликому вогні, поки яблука повністю не розваряться. В утворене пюре доливаємо ще трохи води (маса має бути досить густою), всипаємо одну-дві столові ложки цукру (кому як смакує — хтось любить кислішу ябчанку, а хтось — солодшу) і варимо далі.

Тим часом до пів літра молока додаємо 2-3 ложки борошна і добре розколючемо, щоб не було грудочок. Вливаємо утворену суміш до киплячого яблучного пюре (краще через ситечко — тоді точно не буде грудочок) і швидко розмішуємо, щоб маса була однорідна. За бажання можна додати дрібку солі, ваніль або корицю.

Їдять ябчанку з солодкою булочкою, а дехто подає її з відвареною яєською квасолею (це та, що схожа на боби, — крупна і солодка на смак). Якщо ж замість борошна додати крохмаль, то ябчанка стане незамінною стравою для тих, хто мав харчове отруєння чи просто розлад шлунка (що влітку часто трапляється) і потребує дієти. Тоді її можна просто пити в холодному вигляді як кисіль. ■

ЛАЙФХАК

Суші «Оселедець під шубою»

Зеня ЗВАРИЮШКА

Упевнена, японці просто випали б в осад, якби таке побачили. А от мої гості були приємно здивовані такою закускою — красиво, оригінально, а смак — такий знайомий, ще з тих часів, коли ми й не чули про такі екзотичні для нас страви, як суші чи ролі.

Увесь «фокус» цієї страви — в подачі. Це не простий, знайомий з дитинства салат, а та сама страва, тільки оригінально оформлена. Тож беремо всі необхідні для оселедця під шубою інгредієнти і готуємо з них суші. Для цього на столі рівенькою розкладаємо лис-

ток фольги для запікання, застеляємо його харчовою плівкою, а далі чаклуємо: буряк нарізаємо тонесенькими кружальцями (можна на шатківниці чи овочечисткою, у кого є — то слайсером) і викладаємо їх на плівку так, щоб вони трохи заходили одне на одне. Цей килимок із кружальців буряка має бути розміром із листок норі (водорості для приготування суші).

Далі буряк змащуємо тоненьким шаром майонезу, почергово викладаємо на нього натерті на грубій тертці моркву, яйця, картоплю (все це також змащуємо майонезом). Посередині цього «килимка» викладаємо кілька

пір'їнок зеленої цибульки і нарізаний тоненькими смужками оселедець. Обережно беремо краї фольги і починаємо закручувати рулетик так, щоб харчова плівка не потрапила в його середину, а тільки тримала форму. Загортаємо рулет у фольгу і ставимо в холодильник на кілька годин, щоб він «зафіксував» форму.

Виймаємо рулет із холодильника, розгортаємо фольгу (але не плівку) і нарізаємо його кружальцями по 5-6 см завширшки. Обережно, щоб не порушити структуру, знімаємо з наших «суші» харчову плівку і викладаємо на тарелю. Страва для подачі на стіл готова! ■

Суші з оселедцем. Фото автора.

Свдокія ФЕЩЕНКО

■ ФЕСТИВАЛЬНИЙ СИНДРОМ

Любов — Господня благодать

У Моринцях пройде ювілейний Ше.Fest, із піснями й борцем з карасями

Всесвіт Шевченка знову відкриється цього року в Моринцях на Черкащині: 17-18 серпня, у дні проведення вже десятого за ліком мистецького фестивалю Ше.Fest. Тарас Григорович і через 210 років після свого дня народження продовжує чинити опір, а ми — знаходимо відповіді на запитання, як йому вдається бути пліч-о-пліч з нами крізь століття, кажуть організатори.

Десять улюблених локацій уже готуються до скорой зустрічі з відвідувачами і гостями: просвітницька галявина, театральна сцена, ярмарок майстрів, дитяча галявина, музична сцена, екскурсії шевченківськими місцями, наметове містечко, художня галявина, фольк-сцена, територія їжі.

«10 років минуло з того дня, як Ше.Fest шумно увійшов у Моринці. А мені ніби вчора: я стою на порозі сільради в пуховику, що пахне кашею з Майдану, і неспішно роблю перший крок до земляків Шевченка, — розповідає ініціаторка й організаторка фестивалю Юлія Капшученко. — Що мене туди привело і навіщо? Ніби просто занесло вітром з Троєщини (район Києва. — Ред.) в Моринці. Але ж ні. Привела велика ідея, яка не давала мені спати. Ідея, якою я хотіла ніби закрити цю несправедливість, що багато українців вважають ворогом свого ж Шевченка: думають, що він нудний і нецікавий, його нав'язують і ніби багато й так. А я ж знаю його іншим. І на Майдані він був тим, хто підтримував, тим, хто надихав. У Моринцях мені буде легше довести, що Шевченко — це і є Україна. А ті червоні прапорці, які він розставив своїм

Мовознавець Микола Зубков на фестивалі виступатиме не вперше.

творчим спадком, — це і є наші межі».

Що побачила Юлія за порогом сільради? Згадує: «Запарковані велосипеди, великий кабінет із купою стільців. Там сидів поважний голова — вже покійний пан Кириченко. Який і слухати мене не став. А підірвався і почав показувати село і навіть якимось умовляти втілити мою ідею. Кириченко вже з нами немає. Вже змінилось кілька голів. Але не змінилась любов земляків Шевченка до ідей Ше.Fest. Ось і 10 років минуло, а тут усе стабільно».

Про рекламу цьогорічного фестивалю його засновниця Юлія Капшученко зауважила,

що у час війни купувати сітлайт і білборд не будуть. «Задонатимо на дрон. Чесно, це обдумано, — повідомила у фейсбуці. — Багато всього нам знову знесли безкоштовно: овочі, сцену, звук, екопосуд, контент. Звісно, за це хтось заплатив — але своїми зусиллями. Не те що я проти сітлайту чи навіть тієї роздрукованої і розтиражованої афіші, я лише за. Але детально обдумую кожну інвестицію — а чи доцільно? А де ще можна домовитись на людському ресурсі, на розголосі партнера?». Й акцентувала: «Я хочу, щоб усі знали, що культура під час війни має бути, жити, розвиватись, процвітати — у великому обсязі

і в тому одногослі з людьми і часом. За десять років у проекті (була в ньому частково і повністю) зрозуміла, що головне не гроші, а люди. Все, що нас тримає, — це підтримка. Частково — ненависть до русні. Але в більшості — любов».

Серед топподій ювілейного фестивалю — виступи гуртів «Хорея Козацька» та «Кому вниз», зустрічі з казками Сашка Лірника, Іваном Андрусюком та його книжкою «Чупакабра та інші зайчики», Сергієм Пантюком та його науковою фантастикою «Вінчі, Едісон та інші неслухняники». Естрадний співак EL Kravchuk зіграє одну з ролей у Моринцях у виставі «Шевчен-

ко 2.0», створеній за мотивами щоденників Кобзаря, котрі він вів у засланні. Це постановка Харківського академічного драматичного театру імені Шевченка, в яку залучили незалежних (нештатних) митців.

Уперше на Ше.Fest виступить гурт Romoza на чолі з фронтменом та автором пісень Романом Гороховським. Їхні пісні — «Працює ППО», «Просто хороші люди», «Образ світу», «Осіннь пише», «Відболіло!» вже не перший рік є в ротациях українських радіостанцій. А нещодавно вийшов новий трек та кліп «Йогиня Олександра». Співають поезії Кобзаря.

На просвітницькій галявині виступить, зокрема, Микола Зубков, який на Ше.Fest був і раніше. Автор праць із мовознавства, лінгвоексперт Технічного комітету стандартизації науково-технічної термінології у НУ «Львівська політехніка» та відповідальний секретар редколегії вісника закладу «Проблеми української термінології». Гутірка пана Миколи має тему «Відроджений «Кобзар» і контроверзи».

На фестивалі впродовж двох днів (із 15.00) пригощатимуть улюбленою стравою Тараса Шевченка — борщем із карасями. Дегустування — за донат, біля Фольк-сцени. Бажаючі зможуть за 200 грн з людини залишитись на ніч у фестивальному наметовому містечку, де будуть дрова, вода та душ. Стосовно донату за поселення, то визначені й пільгові категорії — ветерани, пенсіонери та діти до 14 років.

Ше.Fest традиційно визначний фестивалем без алкоголю. Ювілейний мерч прикрашають слова Тараса Шевченка: «Зоре моя вечірняя, зійди». ■

■ ВИСОКА НОТА

Симфонія Криму. Повернення

Музичний всеукраїнський благодійний тур охопить 18 міст

Тетяна РУДЕНКО

Житомир, Вінниця, Хмельницький і ще півтора десятка міст охоплює Всеукраїнський тур «Симфонія Криму. Повернення», який розпочався 10 серпня. Він покликаний не тільки познакомити з кримськотатарською академічною симфонічною музикою високого гатунку, а й підкреслити єдність країни, відкрити двері до недоступних сьогодні — через тимчасову окупацію Криму російською федерацією — культурних скарбів півострова. Загалом — представити культуру кримськотатарського народу як частину не лише українського культурного поля, а й загальноєвропейського та світового.

У виконанні Національного президентського оркестру під орудою Ділявера Османа в усіх містах представляють симфонічну музику однієї з найяскравіших сучасних кримськотатарських композиторок Ельвіри Емір та поезію польського класика Адама Міцкевича, власне «Кримські сонети» (у перекладі Максима Рильського), написані митцем під враженням від його двомісячної подорожі Кримом.

Автор ідеї Олександр Рудько розповідає: «У нашому проекті ми хочемо сказати про багато речей. І відповідно використовуємо різні виразні засоби, щоб якомога точніше проартикулювати ті теми, про які раніше мовчали або говорили недостатньо. У музиці закладені глибинні болі й радості кримськотатарського народу. Слово — це незаангажований погляд на Крим і його культуру: поезія Адама Міцкевича лягає дуже точно й стилістично ідеально поєднується з музикою. Відеоряд покликаний візуально висвітлити ключові події життя народу за останні 250 років. Таким чином, музика, слово і візуальна частина створюють цю «Симфонію Криму».

Слід зазначити, що Ельвіра Емір є однією з небагатьох жінок-композиторок у кримськотатарській культурі, що саме по собі є винятковим

фактом. Її музика відчутно вкорінена у кримськотатарський мелос, неповторний своїм колоритом. Водночас її стиль, крім національних фольклорних традицій, гармонійно поєднує деякі стилізові явища музичного модернізму ХХ століття, зокрема неоромантизм та імпресіонізм. Симфонії композиторки — потужні й масштабні, вони вражають рівнем драматизму і широтою музичного «дихання». Безумовно, їхня авторка — самобутня й глибока композиторка, а її музика варта представлення на найбільших концертних майданчиках світу.

«Для мене цей проект має особливе значення, — каже Ділявер Осман, диригент, музичний керівник проекту. — Наша місія — зробити все, щоб люди, які мешкають у Криму, відчули нашу підтримку. А для тих, хто живе на материковій частині України, через поезію та музику показати всю красу нашого Криму. Це наша земля, і ми маємо об'єднуватись у спільній боротьбі заради звільнення наших громадян з окупації, в якій вони опинились після 2014 року. Кожен на своєму місці має робити все, щоб наблизити перемогу над ворогом і допомогти повернутись до рідної землі всім тим, хто вимушений був її залишити після ворожої навали».

Пам'ять про окупацію, депортацію та геноцид кримських татар сьогодні особливо важлива для українців, адже це акт історичної справедливості, вияв солідарності з кримськотатарським народом, боротьба за правду та запорака єдності. «Вшановуючи пам'ять, ми не лише визнаємо трагедію, що спіткала кримських татар, а й робимо крок до кращого майбутнього, де пануватимуть справедливість, толерантність та взаємоповага», — констатує кураторка проекту Світлана Євдокименко.

Гастрольний тур реалізує Національний президентський оркестр (директор — полковник Максим Гусак) за підтримки Міністерства культури та інформаційної політики України та участі

Прем'єрний показ проекту «Симфонія Криму. Повернення» відбувся у Києві минулого року. Фото надане організаторами.

ГО «Культурно-мистецька фундація DUSHA UA». Вхід на події вільний, за умови попередньої реєстрації на концерт у тому чи іншому місті через сайт www.dushaua.com/tour2024.

Концертний відеоряд візуально висвітлює ключові події життя кримськотатарського народу за останні 250 років:

*Кінець XVIII століття — доба хана Кирима Герая.

*1783 р. — приєднання Криму до росії.

*Кінець 1783 р. — перша хвиля міграції.

*1833 р. — вилучення книг, руйнація пам'яток, перейменування історичних місць.

*Кримська війна 1853-1856 рр.

*«Період пробудження» — діяльність Ісмаїла Гаспринського, Асана Нурі та ін.

*9 грудня 1917 р. — І Курултай, відкрили перший головний представницький орган Кримськотатарського народу.

*17 квітня 1938 р. — розстріл інтелігенції. В

сімферопольській тюрмі за наказом Сталіна енкаведисти розстріляли представників кримськотатарської інтелігенції — журналістів, письменників, публіцистів тощо.

*18 травня 1944 р. — депортація. Радянський уряд іще до початку Другої світової війни готувався реалізувати програму «Крим — без кримських татар», а перемога у війні дала таку можливість.

*1987 р. — «реабілітація» кримських татар.

*26 червня 1991 р. — II Курултай. Було прийнято «Декларацію про національний суверенітет кримськотатарського народу» і на основі таємного голосування обрано єдиний вищий представницький орган кримськотатарського народу — Меджлис.

*Після 1991 р. — Незалежність України, Революція гідності, анексія Криму, повномасштабне вторгнення.

*ПЕРЕМОГА. ■

Костянтин РОДИК

■ КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Мандрівка до пекла:

Кафка як Вергілій

Фільм «20 днів у Маріуполі» так стрімко пробігся фестивальною доріжкою, здолавши всі висоти включно з «оскарівською», що став єдиною і вичерпною візитівкою Мстислава Чернова. Всі забули, що задовго до кіностарта вийшов його роман «Часи сновидінь» (К.: Саміт-Книга, 2021; фактично з'явився попередньої осені). Одразу скажу: ця книжка — одна з найсуттєвіших подій літпроцесу 2020-х. І водночас — чи не найбільш знехтувана критикою.

Починалося все вибухово, як і все, що пов'язане з Черновим. У тогорічному рейтингу книжка посіла 7-ме місце, як на дебют — незаперечний успіх. «Часи сновидінь» обійшли новинки Карпи, Гримич, Любки, Кононенко, Дереша, про які тоді активно писали. Про новинку Чернова упродовж року з'явилося хіба дві серйозні рецензії — Тетяни Трофименко та Юрія Володарського.

Володарський якраз почав з причин очевидного замовчування. Перша, на його думку, — російська мова оригіналу. Це швидко усунулося — за кілька місяців вийшов український варіант (припускаю, що це робота самого автора разом із зазначеними у вихідних даних редакторами). Друга причина мовчазного блокування — змалювання війни з того боку. Військовий фотокореспондент Associated Press Мстислав Чернов добре розумівся на ситуації, бо неодноразово бував на Донеччині ще до початку війни. Та в Україні так і не сформувався увага та повага до роботи воєнкорів західних стандартів: насвітлювати події без власних коментарів. А від шокую 24.02.2022 зникли й рештки намагань шукати аналітику, альтернативну пропаганді. Настав час подолання арестованих, місця для чернових там не було.

Так, за кілька місяців ми (хотілося б вірити, що це «ми» не обмежується якимись тисячами) збагнули безперспективність зепропаганди «Єдиних новин». І хоч влада вже третій рік танцює на інформаційних граблях — здавалося б, настає час Чернова. Але тут на заваді — третя пересторога Володарського: літературна складність роману. Справа навіть не в тому, що війна атрофує потяг до складних рефлексій і текстів — хоч уже через те важко підступитися до 450-сторінкового твору збільшеного формату. Сам літературний процес спонукає масового читача до спрощення: модною стала проза невибаглива, необтяжлива, прямолінійна, мальовнича, конвеєрна, присмачена штучним саспенсом, так званою емпатією або підручниковим детективізмом. Відповідно реагує і критика: хапливо вітає будь-яку новинку будь-якого, умовно кажучи, коколюхи і демонстративно не помічає всіляких сингаївських.

Авжеж, тут рецензентам підіграє сам наш автор. Вже на 11-й сторінці Чернов їх ошелешує: «Реальність потрібна, щоб створити ілюзію. Ілюзія потрібна, щоб зрозуміти реальність. Але що треба, щоб створити та зрозуміти книгу? Де межа між письменником, читачем і персонажем? Як обрати, хто з них хто?». А вже ближче до кінця ця сентенція набуває статусу авторської онтології: «Хто він? Хто ти? Хто це читає? Чи я персонаж? Чи я автор? Чи це все мені сниться?». Звісно, це невідомі питання для нинішньої переважно трешкритики.

Але й притомні літаналітики піддаються спокусі спрощення, як

от пані Трофименко: «Дивовижне марнотратство: приміром, я би лишила історії про антиміграційні протести в Італії та монастир у Гімалаях для наступної книжки». З технічного боку вона права: література вимушена рахуватися з диктатом ринку. На подібні пропозиції відгукувався навіть Кафка, даючи у друк фрагменти незакінчених романів. Але йому й на думку не спадало вилучати ті фрагменти з романної тканини.

Про яку вівісекцію може йтися, коли в уявленні Чернова література є живим організмом: «Книжка та її герої — конструктор із символів, розташованих у певному порядку. Зібраний правильно, він розмножується в уяві людей, передаючись родині, друзям, знайомим і незнайомцям. Він живий. Принаймні не менше, ніж вірус із маленькими відростками, схожими на шипи корони... Література змінює нас, як вірус, залишаючи свій код у генотипі людства... Кожен образ, немов куля, рикошетить у підсвідомості, і його вже не уникнути». І це також із царини, куди сучасна критика, як цілість, не зазирає — бо і слова такого вимовити не годна: соціопсихологія читання.

Далі — більше. Від «оживлення» абстракцій до сумнівів в адекватності приступної нам картини світу: «Я простягаю руку вперед і дивлюся на неї. Хіба свобода робити з нею все, що я хочу, робить її моєю? У мене немає влади над тим, як б'ється серце чи як росте пухлина. А не господар своєї душі, а не господар свого тіла. Хто тоді я? Де я? Чи існую я взагалі без листів, які пише ця рука?». Спробуйте собі уявити розмисли над подібним у книжкових оглядах на глясових медіамайданчиках, де вони головні і скупчені. Отож. Мовчання довкруг Чернова-письменника — цілком природне. Хоч як гірко це усвідомлювати.

Повищі розмисли належать персонажеві, який точно знає, коли пухлина в мозку його вб'є. Він поспішає. Не надолужити життєві приємності, не «спробувати все» — а збагнути, «що це було»: навіть саме таке життя трапилось саме з ним, яку роль відіграв у цій історії і чи відіграв взагалі, ким була для нього та жінка («немов стерв'ятники у місячному світлі, наді мною дрейфують думки про тебе»)? Хвороба має реальну наукову назву й упізнаваний симптом: постійне западання у сон, що супроводжується над'яскравими видіннями: «Мої сні стали ясніші і достовірніші, ніж світ навколо. Вони перевершують спогади чіткістю і пластикою».

І тут хоч-не-хоч пригадаєш неповторний фільм Крістофера Нолана «Початок» (2010). Стрічка отримала чотири «Оскари», зокрема за візуальні ефекти та операторську роботу: цитати з Чернова — ніби парадраз тих достоїнств: «Нам наснилося, як забути всіма під куполом хмарочоса, у джунглях із розбуялих офісних рослин, ми десятиліттями чекали ліфта, який, наче сон у безсонну ніч, ніколи не прибуде... Наш світ — кошмарний сон, і він руйнується у нас на очах... Час не встигав за руйнуванням будинків і руйнуванням усередині людей... Ці

протосни схожі на помилки в архітектурі реальності. Вони борються з реальністю, як тіло бореться з хворобою чи інколи з Богом... Минуле — це втрачене майбутнє, що сиплеться крізь вузьке горлечко нашої свідомості».

Персонаж Чернова фактично тоне в морі сновидінь: «Мені треба з кимось розмовляти, щоб залишатися на поверхні». Тож — пише щоденні листи до жінки, чия роль у своєму житті намагається розгадати. Листи приходять з міста Кафки, з Праги. Невипадково. Кафка у «Часах сновидінь» — альфа і омега всього. Можна сказати, що Чернов спробував поглянути на сьогоденне українське буття очима Кафки. Починаючи з реквієму за його листуванням, невіддільним від власне прози — і до певної характеристики усього кафкіанського світу: «Я — нова людина, зліплена зі сновидінь і в'язкого болю».

Початок роману Чернова не просто перегукується з «Процесом» Кафки — він відштовхується від нього: «К. вели через площу по витопаному газону до дванадцятиповерхової будівлі обласної адміністрації». Донецьк 2014-го, початок кафкіанського перевтілення. Лікар К. («сільський лікар» Кафки?) — другий головний чоловічий персонаж у романі; він і є свідком «з того боку». Перше його зіткнення з «ополченцями» — шок від вивільненого ними садизму: надає невідкладну меддопомогу підданому тортурам випадковому «підозрюваному». В голові К. поволі прояснюється: «Мої спогади переплутані зі страхами і чутками... Тоді всі ми боялися вимовляти слово «війна» — це означало б визнати, що всі ми були неправі, недалекоглядно сміючись над людьми напідпитку, коли ті штурмували мерію, відділення поліції та будували барикади на дорогах... Потім стало пізно».

Згодом знайома повія з центрального готелю каже йому: «Багаті клієнти і покровителі втекли з міста, прихопивши з собою коштовності, гроші і машини. Залишилися тільки солдати і бандити. Солдати, оті «справжні повстанці», — «дивилися на місто і тужили за горілкою і свободою». Бандити — із задоволенням мародерству-

вали: «Подіставали з шаф шуби, смокінги, одягали поверх камуфляжу. Коли закінчився туалетний папір, підтиралися жіночою білизною і білими футболками». Таким поставав світ Кафки на Донеччині 2014-го: «Відвикнути від нормального життя виявилось простіше, ніж знову звикнути до нього».

Спробуйте вгадати, кому належить фраза «щоб урятуватися від переслідування, я мушу вдатися з себе мертвого і всіх переконати в цьому»? Хворому листувальнику Фредеріку чи лікареві К.? Та обом (зрештою, їхні шляхи наприкінці роману зійдуться), а головне — Кафці. Бо його світ запанував: «Подивися, всі речі стали безглуздими... Думка метушиться, переходить в галюцинацію... Вимисел — ось нова релігія людства».

Сон розуму породжує чудовиськ, — раз і навкі проголосив однією лиш гравюрою Франсіско Гойя. Сучасники йому не повірили. Пізніші генії намагалися отямити невігласів — майже безрезультатно. Чернов спробував показати, яким світ стане після усіх пророцтв. Після Ніцше («Не шукай сенсу свого життя за порогом свого будинку, Марі. Не шукай сенсу життя за порогом себе. Шукай його всередині себе, в безодні, уві сні»). Після Фрейда («Я кохаю тебе, пам'ятай про це. Щоб не думати про тебе, чи навпаки — щоб думати про тебе, я прокидаюся з іншою жінкою, схожою на тебе»). Після Далі, Пікасо і Маґрітта («Реальність — це пам'ять... Зміниться пам'ять — перетвориться реальність»). Наш автор сам продовжує цей перелік: «Немов недобитий творцем Ван Гог, позбавлений дару малювати, напившись гіркої настоянки календули, я малюю світ так, як його не бачить ніхто, але рано чи пізно побачать усі».

Ми побачили цей світ. Виходів з пекла два. Відчайдушний спротив і — «Ми будемо спати. Довго. Уявляеш, прокинемося, а війна закінчилася... Навіщо мені прокидатися?». Ви помітили, як сновидність огортає прозу донеччан: постійне балансування між явою і навою у романах Олени Стяжкіної. Казки наву в оповіданнях Олексія Чупи. «Булгаковщина» Володимира Рафеєнка, яку він нарешті опанував-спростував ув останніх своїх творах. Хай там як це виглядає на кон'юнктуру, але впираємося у засадниче питання: чим є «велікая руская культура»? Рафеєнко вже відповів на це. У Чернова відповідь менш емоційна, філософська, сказати б: «Ми ніколи не пізнаємо одне одного за тим, що ми створюємо, ми пізнаємо одне одного, лише побачивши те, що ми руйнуємо».

А для тих, хто не одразу зрозумів, Мстислав Чернов додає: «Не потрібно миритися з тим, що живеш поруч зі сплячими чудовиськами». Не кажучи вже про ситуацію, коли вони вже прокинулися.

Наостанок: «Часи сновидінь» — найвагоміший роман останніх років поруч «Дороги на Асмару» Сингаївського. ■

Редактор сторінки
Костянтин Родик
rodyk.kostyantyn@gmail.com

Олексій ПАВЛИШ

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Новий сезон в Українській прем'єр-лізі набирає обертів — разом зі стартовими перемогами «грандів» та претендентів на єврокубки вже є і перші сенсації.

Після легкої прогулянки у матчі з «Ворсклою» (5:0) здавалося, що чинний чемпіон «Шахтар» не матиме особливих проблем і з «Поліссям», якому, попри потужну трансферну кампанію, не вистачило зіграності, аби пройти словенську «Олімпію» у Лізі конференцій.

Але «вовкам» під керівництвом нового тренера Імада Ашурі вдалося здивувати компактною грою в захисті, а свій голівий момент житомирці реалізували після стандарту. «Гірникам» же, попри заміни та намагання переломити хід зустрічі, так і не вдалося забити новому голкіперові «Полісся» Євгену Волинцю, який приєднався до команди з Житомира після зняття з УПЛ «Дніпра-1».

«Гру можна поділити на дві частини. У першому таймі ми були недостатньо агресивними на м'ячі, виявили недостатньо бажання вигравати в протиборствах та діючи без м'яча в цілому, тому програли першу половину. Щодо другого тайму я не маю претензій до команди. Ми створили дуже багато моментів у другій половині зустрічі, але нам не пощастило забити. Нам трохи забракло холоднокровності у завершальній фазі», — визнав наставник «Шахтаря» Маріно Пушич. А президент «Полісся» після знакової перемоги пообіцяв своїм футболістам великі преміальні.

Ще однією несподіванкою

Холодний душ для чемпіона

Донецький «Шахтар» зазнав сенсаційної поразки на старті чемпіонату

«Полісся» відкрило сезон в УПЛ несподіваною перемогою над «Шахтарем».
Фото: UA-Футбол.

туру стала розгромна поразка чинного бронзового призера, «Кривбасу», від новачка ліги, «Карпат». Львів'яни забити три «сухі» м'ячі, але все могло б скластися інакше, якби не воротар «левів» Олександр Кемкін, який після феєричних сейвів навесні за «Минай» продовжує відбивати 11-метрові й у новій команді.

Після трьох матчів у кваліфікації Ліги чемпіонів відкрило сезон в УПЛ і столичне «Динамо». Перед вирішальним поєдинком із шотландським «Рейнджерс» тренер киян Олександр Шовковський вирішив провести ротацію: у воротах вийшов дублер Буцана Руслан Нецперет, а Владислава Ваната у нападі замінив Супруга.

Утім потрібний результат у поєдинку з «Вересом» віцечемпіону все ж принесли лідери — Микола Шапаренко та Віталій Буяльський.

Не обійшлося в «біло-синіх» і без проблем: Нецперет результативно помилкою спочатку подарував рівненцям шанс на нічию, а потім своїм же сейвом врятував киян від втрати очок.

■ ТАБЛО

УПЛ. 2-й тур. «Лівий берег» — «Ворскла» — 0:3 (Челядін, 50; Ковталоук, 68; Мякушко, 90+3), «Верес» — «Динамо» — 1:2 (В. Шарай, 62 — Шапаренко, 15; Буяльський, 44), «Чорноморець» — «Зоря» — 0:1 (Е. Герреро, 50), «Колос» — «Інгулець» — 0:0, «Оболонь» — «Рух» — 0:4 (Притула, 19 (пен.)), Краснопір, 67; Квасниця, 88; Клайвер, 90), «Карпати» — «Кривбас» — 3:0 (Шах, 39; Полегенько, 42; Чачуа, 80), «Шахтар» — «Полісся» — 0:1 (Чоботенко, 35), «ЛНЗ» — «Олександрія» — 0:2 (Ковалець, 58; Безерра, 73).

Лідери: «Зоря» — 6, «Карпати» — 4, «Шахтар», «Олександрія» (1 матч), «Полісся» (1 матч), «Рух» (1 матч) — 3.

Лідером же після двох турів є «Зоря», яка після невдалого попереднього сезону знову рветься у єврокубки. Показав свої амбіції поборотись за топ-5 і львівський «Рух», розгромивши «Оболонь».

Визначились і проміжні аутсайди — одеський «Чорноморець» та дебютант ліги «Лівий берег». Одесити розпочали чемпіонат з обмеженим кадровим резервом і підписують гравців уже по ходу сезону, а кияни, які вирвали путівку в УПЛ лише за тиждень до її старту, схоже, ще не адаптувались до еліти. ■

■ ЄВРОКУБКИ

По приємні спогади — до Глазго

У нинішньому сезоні очки Україні для рейтингу УЄФА приносить наразі лише київське «Динамо»

Григорій ХАТА

У наступному сезоні в єврокубковій історії вітчизняних клубів має статися знакова подія. Уперше за два десятиліття нашу країну на міжнародній арені представлятимуть лише чотири команди. Зменшення українського представництва на євроарені в сезоні-2025/2026 — це результат непереконалих виступів усіх наших колективів, який вони продемонстрували в попередні п'ять років. А урізання квот станеться в головному клубному турнірі Європи, де замість двох Україну в Лізі чемпіонів представлятимуть лише один колектив.

Позбавлення українського футболу однієї з двох квот в ЛЧ, без сумніву, додасть інтриги чемпіонським перегонкам у поточному розігранні УПЛ. Хоча, звісно, й за решту єврокубкових путівок боротьби має побільшати.

Ну а набір вітчизняними клубами потрібних для відновлення високих позицій у п'ятирічному рейтингу УЄФА залікових балів у нинішньому сезоні відбувається зовсім повільно. Старт «Дніпра-1» у Лізі конференцій, якого через пізню відмову клубу від змагань, щоправда, так і не сталося, завершився двома технічними поразками. Обидва свої матчі в тому ж таки турнірі програто й житомирське «Полісся». З невдачі розпочався й шлях «Кривбасу» в Лізі Європи, котрий мінімально програв (1:2) чеській «Вікторії» перший поєдинок третього раунду кваліфікації.

Тож наразі єдиний колектив, який у нинішньому сезоні поповнює загальний єврокубковий рейтинг України, — це

київське «Динамо». У дуелі проти «Партизана» із Сербії «біло-сині» взяли максимум рейтингових балів. А от у першому протистоянні з шотландським «Глазго Рейнджерс» у третьому колі кваліфікації ЛЧ динамівці, відверто кажучи, очок недорахувалися.

Уже на заключних секундах зустрічі вони дозволили супернику вразити свої ворота й втратили таку бажану перед грою-відповіддю перемогу. «Безумовно, ми засмучені через те, що втратили перемогу на останній хвилині. Водночас ми розуміли, що доля нашого протистояння вирішуватиметься у Глазго. Ми зіграли лише перший тайм», — зауважив головний тренер «Динамо» Олександр Шовковський.

Перед матчем-відповіддю на «Хемпден Парк» у Глазго наставник динамівців пригадав приємні миттєвості своєї тренерської кар'єри, котрі пов'язані з його минулою роботою в штабі національної збірної України. Три роки тому на цій арені «синьо-жовті» у додатковий час здобули історичну перемогу над збірною Швеції в 1/8 фіналу ЧС-2020. Відтак Олександр Шовковський сподівається, що і на клубному рівні його перебування на «Хемпден Парк» матиме успішну історію.

«Завжди приємно грати при заповнених трибунах, коли відчувається підтримка команди, навіть якщо підтримують суперника. Тому що футбол — це гра для глядачів. І ми маємо визнати, що ми скучили за матчами високого рівня, перед повними трибунами. Нам цього не вистачає сьогодні. Але це ті емоції, заради яких футболісти в принципі виходять на поле», — каже наставник «Динамо».

У польському Любліні динамівці з «Глазго» зіграли внічию.
Фото з сайту fcdynamo.com.

Цікаво, що справді домашнім, рідним для «Рейнджерс» вважається стадіон «Айброкс». При цьому на «Хемпден Парк» у чемпіонаті Шотландії свої домашні матчі проводить «Квінз Парк», і, можливо, цей факт якимось чином зіграє на руку київським футболістам. Зрозуміло, що такої підтримки, яку «біло-сині» мали у Любліні, в першому матчі протистояння, у Глазго вони не отримують, утім один із суперників українська діаспора у Великій Британії їх точно не залишить.

Так само гостьовий єврокубковий

матч-відповідь очікує й «Кривбас». Статистика свідчить, що домашні матчі єврокубків їхній суперник — «Вікторія» Пльзень — грає дуже сильно. За останні сім років вони в рідних стінах програли лише чотири поєдинки — і всі вони були зіграні в Лізі чемпіонів. Аби пройти до четвертого раунду кваліфікації Ліги Європи, «Кривбасу» потрібна лише перемога. І очільник криворізького клубу Юрій Вернидуб сподівається, що знайде можливість відсвяткувати загальну вікторію над місцевим клубом. ■

Олександр Хижняк
український боксер**«Ми разом з вами йшли до цієї нагороди, ви знаєте, якої ціни ця медаль. Тому я хотів би привітати кожного з вас, усіх українців, з цією нагородою. Я дійсно присвячую цю золоту нагороду Олімпіади кожному українцю».**

■ ІГРИ-2024

Досвідчені та наполегливі

На Олімпійських іграх у Парижі вітчизняні спортсмени показали достойний медальний результат

Григорій ХАТА

Умови, в яких готувалися до літньої Олімпіади-2024 українські спортсмени, зовсім не сприяли їхній оптимальній готовності до головних стартів чотириріччя. Утім, слідує командному девізу: «The will to win», у Парижі вітчизняні олімпійці показали волю до перемоги й здобули хороший медальний результат. 12 нагород — здобуток точно не найгірший в історичному плані. За загальною кількістю відзнак у Ріо-2016 українська збірна мала на одну менше. А за кількістю «золота», котре виграла «синьо-жовті» в Парижі, українські олімпійці перевершили і Ріо-2016, й Токіо-2020 та повторили «золоте» досягнення Сіднея-2000, де в Україні було три відзнаки найвищого гатунку.

У Парижі на олімпійський п'єдестал у переважній більшості сходили загартовані у фізичному та моральному плані вітчизняні спортсмени, котрі вже мали успішний досвід виступів на Іграх. Власне дев'ять із 12 нагород отримали ті українські олімпійці, хто в попередні роки вже здобував олімпійські медалі.

Після успішних Ігор у Токіо паризький п'єдестал підкорили Ірина Коляденко, Парвіз Насібов, Олександр Хижняк, Ярослава Магучіх, Людмила Лузан з Анастасією Рибачок. Сергій Куліш у Парижі повторив свій срібний успіх Ріо-2016. Для Жана Беленюка паризька Олімпіада була вже третіми медальними Іграми, і тепер у його доробку є повний комплект нагород. Ну а Ольга Харлан, ставши мультимедалісткою Парижа-2024, має вже нагороди чотирьох олімпіад. Водночас лише Ілля Ковтун, Михайло Кохан та Ірина Геращенко здобули в Парижі свої прем'єрні олімпійські медалі.

Кожна медаль — це особлива історія, і кожна з них — це розповідь про непрості випробування, наполегливість, силу волі та віру в успіх. Перед Олімпіадою полтавський боксер Олександр Хижняк переніс важку травму і не мав певності в підсумковому результаті. Тож свою фізичну форму срібний призер Токіо-2020 «добрав» уже по ходу турніру в Парижі. Визначальним же для золотого успіху Хижняка (категорія до 80 кг) стала його перемога у півфіналі над двома разовим олімпійським чемпіоном, кубинцем Арленом Лопесом (3:2).

«Я одразу вірив у перемогу», — зізнався головний тренер боксерської збірної України Дмитро Соновський. За підтримки свого батька й водночас особистого наставника Сашко так само впевнено провів і фінал, у якому здолав Нурбека Оралбая з Казахстану (3:2). «Присвячую цю нагороду кожному українцю, адже ми всі разом йшли до цієї нагороди, ви знаєте, якої ціни ця медаль», — наголосив Хижняк.

За словами бронзового призера паризьких ОІ, народного депутата України Жана Беленюка, на Іграх у Парижі, зважаючи на поточні умови, Україна показала достойний результат. «Окрема подяка силам оборони нашої держави, завдяки яким країна досі існує, а ми мали можливість змагатися на Іграх, представляючи, виборюючи і доносячи на увесь світ, що коїться в Україні і в яких умовах йшла підготовка до цих змагань», — наголосив імениний борець греко-римського стилю. У поєдинку за третє місце у ваговій категорії до 87 кг Жан здолав представника Польщі Аркадіуша Кулінича — 3:1. Після звитяги він зняв і залишив на килимі борцівки, повідомивши таким чином про завершення своєї борцівської кар'єри.

А от його партнер по команді Пар-

віз Насібов (вагова категорія до 67 кг) після другої поспіль поразки в золотому фіналі пообіцяв знову приїхати на Олімпіаду. «Париж-2024, ти залишишся в моєму серці. Ти подарував мені багато емоцій, але так само ти зробив мені дуже боляче. Моя сім'я, мої близькі, мої тренери, тренери збірної, весь персонал, який працює для досягнення наших цілей, низький уклін вам усім. Ціную, люблю та поважаю. Україно, все для тебе. До нових зустрічей, Олімпіадо, я ще повернуся», — заявив Насібов.

Своє вагоме слово в Парижі сказала й представниця вітчизняної жіночої боротьби. Бронзова призерка Токіо-2020 Ірина Коляденко зробила на п'єдесталі крок угору й принесла Україні перше в історії олімпійське «срібло» у своїй дисципліні. Крайого за неї результату на Іграх досягла лише Ірина Мерлені, котра в Афінах-2004 виграла «золото».

А на шляху до «срібла» Коляденко в півфіналі здолала представницю Киргизстану Айсулуу Тинибекову — свою кривдницю на Іграх у Токіо-2020. Водночас на заключний поєдинок паризької Олімпіади, за зізнанням самої спортсменки, сил в Ірини не залишилося. Японка Сакура Мотокі фінал у категорії до 62 кг виграла достроково — 12:1.

Звісно, програвати у спорті нікому не подобається, особливо у фіналі. Утім «срібна» історія каноесток Людмили Лузан та Анастасії Рибачок грає зовсім іншими емоційними барвами. «Коли ми завершили дистанцію і вийшли з човна, я не вірила у те, що відбувається, я думала, що сплю. Хочеться просто плакати від щастя», — поділилася власними переживаннями Рибачок (до заміжжя — Четверикова).

Удвох у Токіо дівчата також були другими на дистанції 500 м. Але паризьку медаль супроводжувало більше емоцій. Після першої половини дистанції дівчата були поза призовою трійкою. Проте завдяки своєму фірмовому фінішному спурту вони «накотили на фініш» і в боротьбі за медалі (завдяки фотофінішу) випередили цілу групу конкуренток.

Загалом, у медальному заліку українська олімпійська збірна посіла 22-ге місце, здобувши 3 золоті, 5 срібних та 4 бронзові нагороди. А першість у цьому рейтингу в останній момент виграла збірна США.

Упродовж усієї олімпійської дистанції американську збірну на кілька золотих відзнак випереджали китайці. Утім завдяки продуктивно проведеному заключному дню американська збірна зрівнялася за кількістю «золота» зі своїми конкурентами. Інших нагород, у порівнянні з командою КНР (40 золотих, 27 срібних, 24 бронзові нагороди), у збірній США було значно більше, тож і підсумкове лідерство в медальному заліку перейшло саме до американців (40 — 44 — 42). ■

Каноестка Людмила Лузан у дуєті з Анастасією Рибачок виграла «срібло» в спринті, а в парі з борцем Парвізом Насібовим несла український прапор на церемонії закриття Ігор-2024.
Фото з сайту sportnews.com.ua.

Боксер Олександр Хижняк здобув у Парижі третє для України олімпійське «золото».
Фото з сайту www.ua-football.com.

Зібравши в колекцію повний комплект олімпійських відзнак, Жан Беленюк оголосив про завершення своєї борцівської кар'єри.
Фото з сайту www.dnno.ua.

ЗІРКИ

Нове життя Джонні Деппа

Після скандального розставання з Ембер Герд актор, здається, остаточно відновився

Марія ТКАЧЕНКО

Після розлучення з Ембер Герд деякі режисери не хотіли з ним мати справу. Але Джонні не опускав рук: «Коли досягаєш абсолютного дна, важливо знайти під ногами надійний фундамент». На зйомках фільму «Ромовий щоденник», де актор виступив і в ролі продюсера, Джонні познайомився з Ембер. Ця зустріч, одруження (шлюб з Герд тривав трохи більше року) і драматичні для обох наслідки повністю змінили життя голлівудської зірки.

У 2014 році на пальці Ембер Герд помітили перстень з діамантом. Депп підтвердив факт заручин, і на початку 2015 року вони одружилися. А вже у травні 2016 р. Ембер подала документи на розлучення, звинувативши чоловіка в регулярному домашньому насильстві під впливом алкоголю та наркотиків. Через кілька днів вона отримала судовий припис, що не дозволяє Деппу наблизитися до неї. Депп категорично заперечував усі звинувачення. За словами його представника, «Герд просто намагається вирішити свої фінансові запити». Було досягнуто згоди про виплату їй 7 млн доларів

за умови, що вона відкличе ордер про заборону чоловіка вступати з нею в контакт і анулює запит на виплату їй щомісяця 50 тис. доларів.

Здавалося, досягнуто взаємної згоди. Розлучення було завершено, отримані 7 млн доларів ексдружина, згідно з її заявою, збиралася передати до благодійних фондів. Пізніше з'ясувалося, що з грошима не все так просто: юристи знайшли докази дивних переказів від різних осіб, словом, цей широкий жест фігурував в аргументах захисту актора, які доводять схильність Герд до брехні.

У грудні 2018-го в газеті «Вашингтон пост» вийшла колонка від Ембер. Їм'я Деппа в тексті не згадували, але й так усе було зрозуміло. Принаймні, на думку юристів актора: «Міс Герд не є жертвою насильства, вона сама злочинниця. Її звинувачення є частиною спланованої вистави для створення позитивного ставлення до себе». 2019-го Депп подав до суду позов про захист честі та гідності й відшкодування моральної шкоди на 50 млн доларів.

Поклавши на Герд відповідальність за на-

Джонні Депп.
Фото з сайту starsaboutwar.in.ua.

клеп на колишнього чоловіка, їй присудили виплатити Джонні 10 млн доларів як відшкодування завданих збитків і 5 млн доларів штрафу, пізніше скороченого до 350 тисяч.

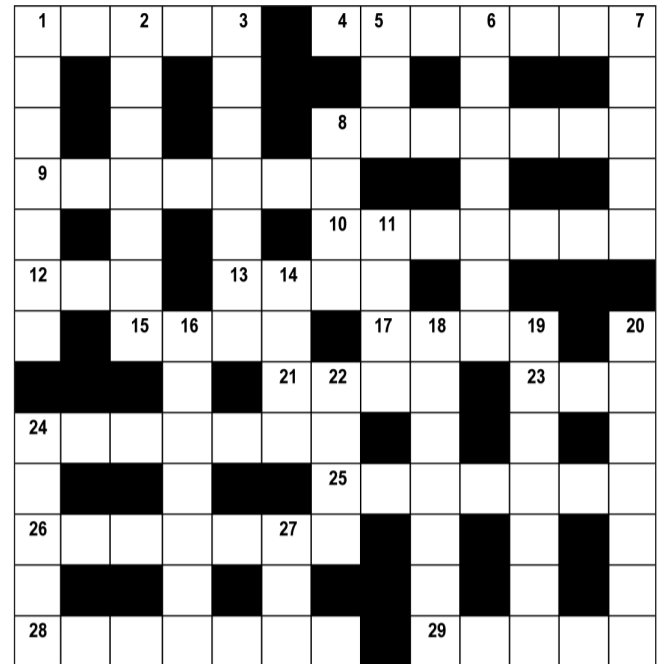
Суд «Депп проти Герд» привернув навіть більше уваги, ніж будь-хто міг припустити. Перегляди судових засідань зашкалювали, ці відео мали успіх не менший, ніж популярні телешоу. З них зробили документальний фільм.

Величезний внесок у популярність цього «серіалу» зробила 38-річна Камілла Васкес, адвокат Деппа. Невдовзі з'явилися чутки про роман між Каміллою та її клієнтом. Але насправді Депп зустрічався з британською адвокаткою Джоель Річ, що представляла його в 2020-му в лондонському суді ще за одним позовом — проти британського таблоїда Sun, який назвав актора «домашнім гвалтівни-

ком, який б'є дружину». Цей позов, до речі, Депп програв.

Адвокатка жила в Лондоні, була заміжною й мала двох дітей, але з чоловіком перебувала в процесі розлучення. З цієї історії так нічого й вийшло.

Що ж стосується особистого життя актора, Депп не поспішає заводити нові стосунки. Під час зйомок фільму про Модільяні в Італії Депп пригледів середньовічний замок неподалік Туріна і планує його купити. Замок із церквою XV століття представляє історичну цінність і більше схожий на фортецю. Невідомо, чи вийде влюбителя будувати «з характером» (у Деппа в Лос-Анджелесі є, наприклад, будинок у вигляді баварського середньовічного замку) задля своїх бажань. Якщо ж вийде, то, напевно, він знайде там дуже міцний фундамент. Хочеться сподіватися, зокрема й сімейний. ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №33

По горизонталі: 1. Національна валюта Казахстану. 4. «Я маленький..., виліз я на стовпчик, на дудочку граю, Христа прославляю» (різдвяне віншування). 8. Український музикант, лідер гурту «Мандри». 9. Жаклива форма хвороби шкіри, про яку говориться у Старому і Новому Заповітах. 10. Відомий художник, один з авторів розпису Кирилівської церкви в Києві. 12. Нижня частина або нижня стінка якогось-небудь предмета. 13. Гуцульський прямиий верхній одяг із довгоровтого саморобного сукна з фальшивими рукавами, що накидався на плечі. 15. Густиий дим чи дрібні частинки, які висять у повітрі. 17. Польський парламент. 21. Мадридський футбольний клуб. 23. Старовинна британська та американська міра площі. 24. Суспільний авторитет індивіда, соціальної групи, професії, організації тощо. 25. Зародок живого організму. 26. Пдрозник, який провокує алергію. 28. Військова професія. 29. Телефон, що має функції комп'ютера.

По вертикалі: 1. Підводний снаряд сигароподібної форми, яким озброєно підводні човни. 2. Виділення складу в слові посиленням голосу або підвищенням тону. 3. Заборона ввозу або вивозу з країни товарів або інших цінностей. 5. Ім'я голлівудського актора, який отримав «Оскар»

за головну роль у фільмі «Легенда про Г'ю Гласса». 6. Один з найвідоміших чоловічих еротичних журналів. 7. Стиль плавання. 8. Давньоримський бог лісів і полів, зображувався у вигляді людини з козячими ногами. 11. Одяг священників чи ченців. 14. Назва стародавнього кочового племені, яке є одним зі справжніх предків росіян. 16. Перший президент Чехословаччини. 18. Найвища вершина Кавказького хребта. 19. Квітка, яка пахне лише вночі. 20. Рух товарів з однієї країни в іншу через територію третьої. 22. Ім'я французького поета, автора «Інтернаціоналу». 24. Черевичок балерини. 27. Терористичний акт з пограбуванням коштів «на потреби революції». ■

Кросворд №32 від 7 серпня

Наш партнер — Європейський фонд за демократію.

ПРИКОЛИ

Син грає на скрипці, щеня завиває. Заходить батько:
— Ти можеш грати те, що Рекс не знає?

Мені подарували талісман, який притягує гроші. Повісив його перед любовим склом.

Наступного дня в мене вїхала інкасаторська машина.

Програміст сидить за комп'ютером. Дружина приносить йому каву. Той мовчки бере чашку, сьорбає, по-

вертається до дружини і говорить:
— Я ж не люблю без цукру.
— Я знаю, любий, але мені так хотілося почути твій голос.

Чоловік, повернувшись із роботи, розгнівано кричить на дружину:
— Обід знову не готовий. Я голлодний, як вовк. Іду в ресторан.

— Почекай п'ять хвилин, — просить жінка.

— Що ж ти встигнеш приготувати за цей час?

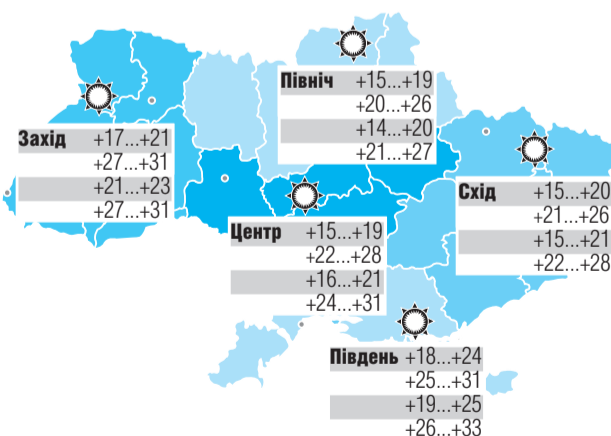
— Я перевдягнуся і піду з тобою.

ПОГОДА

15–16 серпня за прогнозами синоптиків

Київ: ясно, без опадів. Вітер північно-східний, 1 м/с. Температура вночі +17...+21, удень +22...+26. Післязавтра вночі +18...+21, удень +24...+28.

Курорти Карпат: ясно, без опадів.
Славське: вночі +11...+19, удень +21...+28.
Яремче: вночі +10...+18, удень +19...+25.
Міжгір'я: вночі +12...+20, удень +23...+29.
Рахів: уночі +13...+18, удень +23...+26.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03057, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефон редакції: +38 091 625 66 32
Електронна пошта редакції: ukrmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagmer@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенки були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітаємо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується у видавництвах:
«Преса України» — у Києві
Зам. блок № 3009033
«Видавничий дім
«Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 150
Верстка та виготовлення
фотоформ —
комп'ютерний центр
редакції «УМ»,
Газета виходить
щосереди
Тираж 58168